

494 60000
1925

1925

ΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΕΤΟΣ 10'

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1925

ΤΕΥΧΟΣ 217

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΗ'

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1925

ΤΕΥΧΟΣ 216

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

Ἡ Ἐπιστροφή τοῦ Αἰχμαλώτου: Διήγημα Ἐυγενίας Ζωγράφου. — Ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Νεοελληνικοῦ Θεάτρου, Ν. Ι. Λόκαρη. — Διαλέξεις: Ἡ Ἐπαγγελματικὴ Σχολὴ τῶν Ὑπαλλήλων. — Ὁ Θάνατος τοῦ Βοσκῶ, Ξαναγυρίσματα: ποιήματα, Ν. Πειμεζᾶ (Λαύρα). — Ἀπὸ τὴν Καλλιτεχνικὴν Κίνησιν. — Ποικίλη Σελίς. — Νέαι Ἐκδόσεις.

Πᾶσα ἀποστολὴ ἀποβλέπουσα τὴν «Ἑλληνικὴν Ἐπιθεώρησιν» (χειρόγραφα, περιοδικά, βιβλία, ἐπιστολαί, συνδρομαί κ. λ. π.) πρέπει νὰ ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Διευθύντην αὐτήν:

Διο ἘΥΓΕΝΙΑΝ ΖΩΓΡΑΦΟΥ Ὀδὸς Μενάνδρου 83.

Πᾶν σύγγραμμα ἀποστέλλομενον εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς «Ἑλλην. Ἐπιθεωρήσεως» ἀναγγέλλεται δι' αὐτῆς.

ΤΑΠΗΤΕΣ ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΑΔΕΛΦΩΝ ΒΑΪΑΝΟΥ

ΠΛΑΤΕΙΑ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ ΠΑΛΛΗ & Σ'

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ

ΕΤΟΣ ΙΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1925

ΤΕΥΧΟΣ 217

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΣΥΝΕΧΩΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ
ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΓΡΑΦΕΙΑ
ΟΔΟΣ ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 83

ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

Ἡ Ἐπιστὸρφή τοῦ Αἰχμαλώτου

ΔΙΗΓΗΜΑ

— Λοιπόν;
— Τίποτα, θεία μου, τίποτα ἀκόμη...
— Πῶς; Ὅτε στὸ Ὑπουργεῖον, ὅτε στὸ Σῶμα Στρατοῦ;
— Πουθενά.
— Καὶ θὰ μείνουμε ἔτσι χωρὶς εἰδήσεις, χωρὶς ἐλπίδες;
— Ἐλπίδες; Ποιὸς μᾶς ἐμποδίζει νὰ τῆς ἔχουμε;
— Νὰ τῆς ἔχουμε, ναί, ἀλλὰ καὶ κάπου νὰ τῆς στηρίζουμε.
— Σ' αὐτὸ ἔχετε δίκιο... Ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἐλπίζουμε, καὶ νὰ περιμένουμε. Γιατί ἐάν σήμερα δὲν εἶχαν εἰδήσεις στὸ Ὑπουργεῖον, ἢ στὸ Σῶμα Στρατοῦ, δὲν ἀποκλείεται νὰ ἔχουν αὔριο, μεθαύριο, ἢ καὶ μετὰ μιὰ ὥρα ἀκόμη.
— Καὶ πῶς θὰ τὸ μάθομε;
— Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ σᾶς ἀνησυγῇ. Ἐγὼ θὰ πηγαίω πάντοτε, θὰ ἐρωτῶ, θὰ ἐξετάζω καὶ θὰ περνῶ νὰ σᾶς λέγω τὰ νέα μου... Ἀλλὰ πρὸ πάντων, θεία, πρόσεξε καὶ τὴν Ἐφη. Μὴν τὴν ἀφίνης στὴ λύπη, στὴν ἀγωνία.
— Τί νὰ τῆς κάμω;
— Δὲν ξέρω. Εἶσαι μητέρα καὶ ἡ στοργὴ σου ἄς σε ὀδηγήσῃ.
— Αὐτὴ, Γιάννη, πονεῖ περισσότερο καὶ ἀπὸ ἐμένα ἀκόμη. Ἐὰν ἐγὼ ἔφερα στὸν κόσμον τὸν Κωστάκη, ἐκείνη τὸν ἀνέθρεψε, τὸν ἐσπούδασε καὶ μπορῶ νὰ πῶ ὅτι ἐκείνη τὸν ἔζησε...
— Τὰ ξέρω.
— Μήπως γι' αὐτὸν δὲν ἐργάσθηκε, γι' αὐτὸν δὲν ἐξέχασε καὶ τὸν ἐκυτόν της ἀκόμη;
— Τὰ ξέρω.
— Καὶ τώρα; Νὰ ποῦ τὸν χάσαμε! Τώρα ποῦ τὸν ἐπεριμέναμε νὰ γυρίσῃ νὰ μᾶς δώσῃ εὐτυχία μετὰ τὴν παρουσίαν του, ἀλλὰ καὶ νὰ μᾶς ἰκανοποιήσῃ καὶ μᾶς ξεκουράσῃ μετὰ τὴν στοργὴν του, μετὰ τὴν ἀφοσίωσίν του, μετὰ τὰ

νεῖατα του... Τώρα;... Ὅχι, ὄχι δὲν μπορῶ νὰ φαντασθῶ ἕνα τέτοιο χτύπημα τῆς τύχης...
Τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἕνα κουδούνισμα ἀντήχησε. Ἐν ἴσῳ εἰς τὴν πόρτα τοῦ ταλониοῦ ἐφάνη μιὰ λεπτὴ καὶ ὠχρὰ κόρη. Τὰ μεγάλα ἀμυγδαλωτὰ μάτια τῆς ἐφώτιζαν τὴ μορφή της. Ἐκύτταξε μὲ ἀγωνία καὶ εἶπε ἐνῶ ἔδραζε τὸ καπέλλο της.
— Τί νέα, μαμά; Γιάννη, ἔμαθες ἐπὶ τέλους καμμιά θετικὴ πληροφορία;
— Δυστυχῶς τίποτε ἀκόμη, ἀπάντησεν ἡ μητέρα της καὶ ὁ ἐξέλεός της.
— Ἄχ! αὐτὴ ἡ ἀγωνία, αὐτὴ ἡ ἀγνοία, εἶναι χειρότερη καὶ ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον κακό, ἐπιθύρσεν ἡ Ἐφη.
○○○
Ἐνα μῆνα τώρα ἀφ' ὅτου ἔφθασεν ἡ εἰδήσις τῆς καταστροφῆς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἡ Ἐφη καὶ ἡ κυρία Ἀθηνᾶ Δαμιρά, ἡ μητέρα της, εὕρισκοντο εἰς τὴν μεγαλειτέρα ἀπελπισίαν διὰ τὴν τύχην του Κώστα. Ἐφεδρος ἀνθυπολοχαγός, εἶχεν ὑποστῆ τὴν τύχην τῆς αἰχμαλωσίας μαζὴ μετὰ τὸς ἄλλους. Κανεὶς ὅμως δὲν εἴμποροῦσε νὰ βεβαιώσῃ τίποτε θετικὸ γιὰ τὴν τύχην του. Ἦτο αἰχμάλωτος ἢ κατάρθωσε νὰ διαφύγῃ τὴν τραγικὴν αὐτὴν περιπέτειαν; Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν συνελήφθη, ἠμπόρεσε ἄραγε νὰ ζήσῃ ὑπὸ συνθήκας τόσοσ τρομακτικᾶς; Αὐτὰ τὰ ἐρωτήματα ὠρθώνοντο ἀπειλητικὰ κάθε ὥρα, κάθε στιγμὴ ἐμπρὸς εἰς τὴν Ἐφη καὶ τὴν μητέρα της. Καὶ δυστυχῶς κανεὶς δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀπαντήσῃ.
Εἰς μάτην ὁ Γιάννης, ὁ ἀνεψιὸς τῆς Ἀθηνᾶς, τρέχει δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ διὰ νὰ φέρῃ εἰδήσεις. Εἰς μάτην ἡ Ἐφη ζητεῖ μετὰ ἀγωνία πληροφορίας. Δὲν κατορθώνει τίποτε νὰ ἐξακριβώσῃ. Ἡ Στρατιωτικὴ Ὑπηρεσία δίδουν συγκεχυμένα καὶ ἀορίστους, καὶ οὐδέποτε ἐξηκριβωμένας πληροφορίας.
— Ὁ λόγος του ἐφάνη εἰς τὸ Τουλαῦ-Μπουναρ. Ἀλλὰ καὶ ἀρκετοὶ στρατιωτῶται του ἐφθασαν εἰς τὸ Οὐσάκ, καὶ ἄλλοι ἐπέστρεψαν ἀκόμη εἰς τὴν Σμύρνην.

Ἄλλὰ ὁ ἀνθυπολοχαγὸς Δαμιρᾶς, περὶ τοῦ ὁποίου ἐρωτάται, δὲν ἐσημειώθη πούθενά. Ἴσως νὰ μὴν εἶναι αἰγυμάλωτος. Ἴσως νὰ κατέφυγε εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἴσως καὶ νὰ ἐσκοτώθη ἢ καὶ νὰ ἀπέθανε, γιὰτὶ πολλοὶ εὗρηκαν τὸν θάνατον ἀπὸ τῆς κακουχίας, ἀπὸ τὰ βάσανα. . .

○○○

Ἰπὸ τὸ βάρος τὸ ἀβάστακτον τῶν τρομερῶν αὐτῶν λόγων ἐζούσαν αἱ δύο δυστυχισμένες γυναῖκες. Εἰς τὸ πρῶτον τοῦ Κώστα εἶχε συγκεντρωθῆ ἡ χαρὰ τῆς ζωῆς των, ἡ εὐτυχία των, τὸ μέλλον. Ὅκτω χρόνια μικρότερος τῆς Ἐφης, ἐμεγάλωσε περισσότερο μὲ τὰς ἰδικὰς τῆς φροντίδας καὶ τὴν ἰδικὴν τῆς ἀγάπην. Ἡ Ἀθηνᾶ ὅταν ἔχασε τὸν ἄνδρα τῆς — τὸν ὁποῖον ἀγαποῦσε πολὺ — ἠσθάνθη τέτοια λύπη, ὥστε ἐθύθισε τὴν ψυχὴν τῆς μέσα εἰς τὸ συναίσθημα αὐτὸ καὶ ἐλησμόνησε ἀκόμη καὶ τὰ μητρικὰ τῆς καθήκοντα. Ἡ Ἐφῆ ἦτο τότε εἴκοσι χρόνων καὶ ὁ Κωστάκης δώδεκα. Ἡ Ἐφῆ πρὸ ἔτους εἶχε πάρει τὸ δίπλωμά της ἀπὸ τὸ Ἀρσάκειον καὶ δὲν εἶχε σκεφθῆ νὰ τὸ χρησιμοποιήσῃ. Φιλομαθὴς ἐκ φύσεως κατεγίνετο τώρα πλέον νὰ ἐκμανθᾶν ξένες γλῶσσες. Ὁ πατέρας τῆς, ὁ ὁποῖος εἰργάζετο εἰς τὸ Χρηματιστήριον, ἐκέρδιζεν ἀρκετὰ, διὰ νὰ μορφώσῃ τὰ παιδιὰ του, γιὰ τὰ ὁποῖα ὠνειρεύετο ρόδινο μέλλον. Ὁ θάνατος ὅμως, ὁ ὁποῖος ἦρθε τόσο γρήγορα, δὲν διέλυσε μόνον τὰ ὄνειραπολήματα, ἀλλὰ τοὺς ἔφερε καὶ εἰς μεγάλας οικονομικὰς στενοχωρίας. Τότε διὰ μίαν ἔλαμψε τῆς Ἐφης ὁ ἠρωϊσμός, τῆς Ἐφης ἡ αὐτοθυσία καὶ τὸ θάρρος. Ἀφῆσε τὴν μητέρα τῆς εἰς τὴν λύπη τῆς. Δὲν ἠθέλησε νὰ τὴν ταραξῆ με τὰς ταπεινάς φροντίδας τῆς ζωῆς. Ἐξήτησε καὶ ἐπέτυχε καλὴ θέσι εἰς μεγάλο παραγγελιοδοχικὸ γραφεῖο, καὶ ἐξησφάλισε διὰ τοῦ μέσου αὐτοῦ — μαζὴ με τὰ ὀλίγα ποῦ ἄφισεν ὁ πατέρας τῆς — τὴν οικονομικὴν τῆς ἀνεξαρτησίαν. Ὅλας τῆς τὰς σκέψεις καὶ τὰς φροντίδας ἡ Ἐφῆ τὰς συνεκέντρωσε τώρα πλέον εἰς τὸν Κωστάκη. Ἀσθενικὸς ἐκ φύσεως, εὐρίσκετο πάντοτε εἰς κρίσιμον σημεῖον ἢ ζωῆς του. Ἐκ τοῦ λόγου αὐτοῦ δὲν ἐπρωόδευεν εἰς τὰ μαθήματά του, καὶ ἔμεινε πάντοτε μεταξισταστέος κατὰ τὰς ἐξετάσεις του. Τότε ἡ Ἐφῆ, χωρὶς νὰ σκεφθῆ χρηματικὰς θυσίας, ἤρχισε δι' αὐτὸν μίαν ζωὴν διαφορετικὴν, πολυδάπανον. Τὰ ὀλίγα χρήματα ποῦ ἄφισεν ὁ πατέρας τῆς δὲν ἤρρησαν νὰ ἐξαντληθῶν. Καὶ ἡ Ἐφῆ διὰ νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὰ ἔξοδα ἄρχισε νὰ ἐργάζεται μυστικὰ τὸ βράδυ με ἓνα μικρὸ φῶς διάφορα χειροτεχνήματα, τὰ ὁποῖα ἔστειλε εἰς τὸ πρατήριο τῆς «Προόδου» καὶ ἰσοφάρριζε με τὸν τρόπον αὐτὸν τὰς μεγάλαις δαπάναις. Τέσσαρα ἔτη διήρκεσεν ἡ ζωὴ αὐτῆ, καὶ ὅταν ὁ Κωστάκης ἐφθασεν εἰς τὴν ἡλικίαν τῶν δέκα ἕξι χρόνων, εἶχε ἀνακτήσει τὴν ὑγίαν του καὶ τὴν παιδικὴν του ρώμην. Τότε ὁ μικρὸς Κώστας, χειραφετημένος ἀπὸ τὴν ἀσθενικότητα, ἐπεδόθη με περισσότερο ζῆλον εἰς τὰ μαθήματά του. Χάρις εἰς τὴν στοργὴν καὶ τὰς θυσίας τῆς Ἐφης δὲν τοῦ ἔλειψε τίποτε εἰς τὸ διάστημα τῆς μαθητικῆς καὶ φοιτητικῆς του ζωῆς. Φιλᾶτιμος καὶ αὐτὸς κατελήθη ἀπὸ τὸν πόθον νὰ ἀνταπο-

δώσῃ εἰς τὴν Ἐφῆ μέρος ἀπὸ τὰς θυσίας τῆς, καὶ νὰ δεῖξῃ καὶ αὐτὸς τὴν στοργὴν του. Ἐκαμε ὄνειρα διὰ τὸ μέλλον, καὶ συχνὰ μετέδιδε τὰς πεποιθήσεις του εἰς τὴν μητέρα του καὶ εἰς τὴν ἀδελφὴν του. Ἄλλως τε καὶ ἡ Ἀθηνᾶ, εἰς τὴν ψυχὴν τῆς ὁποίας ἡ οὐχὴ τῆς πένθους ἔσθυσε σιγὰ σιγὰ, ἤρχισε καὶ αὐτὴ νὰ λαμβάνῃ ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν οἰκιακὴν τῆς ζωὴν καὶ τὰ οἰκογενειακά της συμφέροντα.

○○○

Ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Κώστας ἔδωκε ἐξετάσεις εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἐπῆρε τὸ δίπλωμά του, ἦτο ἡμέρα ἑορτῆς καὶ χαρᾶς διὰ τὰς δύο γυναῖκας.

Συχνὰ, τώρα ποῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν λύπη τῆς ἡ Ἐφῆ, τὴ θυμᾶται τὴν ἡμέραν αὐτὴν. Τότε ἦτο ἡ νευρικότης τῆς, ὥστε ἐστάθη ἀδύνατον νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς. Ὅλη τὴ νύχτα δὲν εἶχε κοιμηθῆ. Ἀγωνία τῆς ἐσφιγγε τὴν ψυχὴν, τὴν ὁποίαν εἰς μάτην προσπαθοῦσε νὰ νικήσῃ. Καθημένη κοντὰ εἰς τὸ παράθυρον, πλανᾷ τὸ ἀφηρημένο της βλέμμα μακρὰ εἰς τὸ δρόμον, καὶ περιμένει νὰ ψυχολογήσῃ τὸν ἀδελφὸν τῆς, ἀπὸ τὸ βάδισμα, ἀπὸ τοῦ προσώπου τὴν ἔκφραση, τὴν ὁποίαν θὰ ἀντιληφθῆ ὅσο μακρὰ κι' ἂν εἶναι. Πολλὰς φορές μάλιστα φθάνει σὲ παιδικότητες, παρὰ τὴ φυσικὴ σοβαρότητά της. Ἐνα ἀμάξι περνᾷ καὶ ἡ Ἐφῆ σκέπτεται. «Ἐὰν στραφῆ δεξιά, ὁ Κώστας ἐπέτυχε, ἐὰν ἀριστερά. . . ἡ Ἐφῆ δὲν τολμᾷ νὰ ἀποτελειώσῃ τὴν σκέψιν τῆς. Ἄλλοτε πάλι παρακολουθεῖ μίαν μύγα με τὴν ἴδιαν προσοχὴν, με τὴν ἴδιαν σκέψιν. «Ἐὰν ἔλθῃ καὶ καθίσῃ στοῦ χέρι μου, ὁ Κωστάκης ἐπέτυχε, ἐὰν φύγῃ μακρὰ μου, ὁ Κωστάκης. . .» Καὶ ἐνῶ αἰσθάνεται ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀνεπίσημα καὶ ὅτι δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν οὔτε ἡ μύγα, οὔτε ὁ ἀμάξις με τοῦ Κώστα τὴ διανοητικότητα, με τοῦ Κώστα τὸ πνεῦμα, τὰς γνώσεις, τὸ θάρρος, ἐν τούτοις δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταματήσῃ τὸ ρίγος τῆς ἀγωνίας ὅταν ἡ μύγα πετᾷ μακρὰ τῆς, ἢ τὸ ἀμάξι ἀκολουθεῖ ἄλλον δρόμον ἀπὸ ἐκεῖνον ποῦ ἐπιθυμοῦσε καὶ τῆχετο. Ἡ ἀγωνία τῆς με τὴν ἐντασιν αὐτὴν καὶ τὴν τραγικότητα αὐτὴν, διήρκεσε περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας. Τέλος ἓνα ἀμάξι ἀκούεται. Ἐρχεται βιαστικὰ, με ταχύτητα μεγάλη. Ἡ Ἐφῆ πρὶν προσθάσῃ νὰ τὸ παρακολουθήσῃ, πρὶν προσθάσῃ νὰ ζητήσῃ καὶ ἀπὸ αὐτὸ νὰ τῆς προείπῃ τὸ μέλλον, τὸ βλέπει νὰ σταματᾷ ἐμπρὸς εἰς τὸ σπίτι των. Με τὴν ψυχὴν ἀνήσυχη, ἀλλὰ καὶ γεμάτη ἀπὸ κάποια γλυκειὰ ἐλπίδα, ἡ Ἐφῆ ἔσκυψε ἀπὸ τὸ παράθυρον. Εἶδε τὸν Κώστα νὰ περᾷ ἀπὸ τὸ ἀμάξι καὶ ἀκράτητος νὰ ὀρμᾷ πρὸς τὴν πόρταν. Τότε ἔτρεξε καὶ αὐτὴ νὰ τὸν προῦπαντήσῃ, μαζὴ με τὴν μητέρα τῆς. Ἡ καρδιά της ἐκτυποῦσε ἄτακτα μέσα εἰς τὸ στήθος της καὶ μίαν χαρὰ τὴν ἐπλημμύριζε, χαρὰ ἢ ὁποία τῆς ἐφάνη ὅτι ἐγένετο ἔξαφνα ὀλόκληρη τὴν ὑπαρξὴν τῆς. Εὐθὺς μόλις τὸν ἀντίκρυσεν, τοῦ εἶπε με τρέμουσα φωνή, ἐνῶ τὰ μεγάλα φωτεινὰ της μάτια ἐγέμιζαν δάκρυα.

— Λοιπόν;

— Θρίαμβος, Ἐφῆ, θρίαμβος μαδιά! ἀνέκραξεν ὁ

Κώστας, ἐναγκαλιζόμενος καὶ τῆς δύο, με τὴν παραφορὰ τῆς χαρᾶς του, τοῦ θρίαμβου του.

Ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἔμειναν καὶ οἱ τρεῖς μαζῆ. Ἐλησμόνησαν τὰς στερήσεις τοῦ παρελθόντος, τῆς ἀγωνίας ποῦ ὑπέφεραν, τῆς λύπης ποῦ ἐπέρασαν. Ἐπλαττον τὰ μελλοντικά τους ὄνειρα, καὶ ὁ Κώστας γεμάτος ἀπὸ τὰ ὠραιότερα σχέδια ἐφαντάζετο, ὅτι εἰς τὸ μέλλον θὰ εὕρισκον, τέλος, καὶ οἱ τρεῖς τὴν ἱκανοποίησιν τῆς ζωῆς.

○○○

Δυστυχῶς αἱ ἐλπίδες τοῦ Κώστα, τῆς Ἐφης καὶ τῆς Ἀθηνᾶς δὲν κατάρθωσαν νὰ πραγματοποιηθῶν γρήγορα. Τὸ δίπλωμα τῆς νομικῆς, ἐὰν ἔκαμε τὸν Κώστα ἐπιστήμονα, δὲν ἔμπορεῖτο νὰ τοῦ δώρῃ συγχρόνως καὶ πόρους χρηματικούς, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους εἶχαν τόσο πολὺ ἀνάγκη καὶ αὐτὸς καὶ τὸ σπῆτι του. Ἡ ἀδεια τοῦ Ἀρείου Πάγου θὰ ἀργοῦσε ἀκόμη πολὺ καὶ ἡ πρακτικὴ ἐξέτασις ἀκόμη περισσότερο. Ἐνα ἔτος ἐπέρασε με ὄνειρα, με σχέδια, με διαφόρους ὑπολογισμούς. Τέλος, ὅταν ὁ Κώστας ἀπηλπίσθη ἀπὸ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα, ἀπεφάσισε νὰ ζητήσῃ θέσι σὲ κάποια Τράπεζα καὶ τὸ κατάρθωσε με τὴν μεσολάβησιν παλαιῦ οἰκογενειακοῦ του φίλου. Ὁ Κώστας ἤρχισε πλέον ὄχι μόνον νὰ κερδίξῃ τὴν ζωὴν του, ἀλλὰ καὶ νὰ ἔρχεται ἀργῶς εἰς τὸ σπῆτι του. Δὲν ἐπέρασαν ὅμως τρεῖς μῆνες καὶ ἓνα πρῶτ' ὁ Κώστας ἐκαλεῖτο νὰ λάβῃ καὶ αὐτὸς μέρος εἰς τὴν τραγωδίαν τοῦ πολέμου. Εἰς μάτην ἡ Ἐφῆ καὶ ἡ μητέρα τῆς ἐκλαψαν, παρεκάλεσαν, ἐξήντησαν κάθε μέσον διὰ νὰ τὸν ἀπαλλάξουν. Ὁ Στρατιωτικὸς νόμος, ἀδυσώπητος, ἐξήρτουσε διὰ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος καὶ τοὺς ὄρφανούς, καὶ τοὺς προστάτας τῶν κοριτσιῶν, καὶ τοὺς μονογενεῖς τῶν μητέρων. Ἐξαιρέσεις δὲν ἔμποροῦσε νὰ γίνῃ γιὰ τὸν Κώστα. Εὐτυχῶς ὅτι δὲν ἐπῆγε εἰς τὸν πόλεμον ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης. Εἰσῆλθε εἰς τὸν Οὐλαμὸν τῶν ἐφέδρων ἀξιωματικῶν, χάρις εἰς τὸν διδακτορικὸν του τίτλον καὶ μετὰ ἕξι μηνῶν φοίτησιν ὠνομάσθη ἐφεδρὸς ἀνθυπολοχαγὸς καὶ διετάχθη μαζὴ με τοὺς συμφοιτητάς του νὰ ἀνχωρήσουν ἀμέσως εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διότι ἔλειπον στελεχῆ ἀπὸ τὴν Στρατιάν. Ἡ Ἐφῆ δακνύεται γιὰ νὰ τοῦ κάμῃ μίαν δευτέραν στολὴν, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς τοῦ δίδει μαζὴν του ὅλας τὰς μικρὰς τῆς οικονομίας ποῦ εἶχε ἰδιαιτέρως διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς. Εἶχε τὸν πόθον νὰ μὴ στερηθῆ τίποτε ὁ ἀδελφὸς τῆς ὅταν θὰ εὕρισκετο εἰς τὰ ξένα, καὶ γιὰ τὸν πόθον τῆς αὐτὸν ἦτο ἱκανὴ νὰ κάμῃ θυσίας ἀκόμη μεγαλειτέρας. Ὁ Κώστας ἐφθασε εἰς τὴν Σμύρνην, μελαγχολικός, στενοχωρημένος. Τὰ πρῶτα γράμματά του, γεμάτα ἀπὸ στοργὴν καὶ νοσταλγίαν, καταλήγουσαν πάντοτε εἰς τῆς ἰδίας ἐκφράσεις.

Καὶ ἔγραφε:

«Ὅταν θὰ γυρίσω εἰς τὰς Ἀθῆνας καὶ θὰ ξαναῦρω τὴν ἐλευθερίαν μου, δὲν θὰ ἔχω ἄλλο σκοπὸν παρὰ τὴν εὐτυχίαν σας. Ἡ Ἐφῆ δὲν θὰ ἐργάζεται πειά. Ἐγὼ θὰ

τὴν ξεκουράσω. Γιὰ σας τῆς δύο θὰ ἐργασθῶ ἐγὼ, ἐγὼ γιὰ σας τῆς δύο θὰ ζήσω. . .».

Καὶ εἰς ἄλλο γράμμα πάλιν τοὺς ἔγραφε:

«Δὲν ξεχνῶ τίποτε ἀπὸ τῆς θυσίας τῆς Ἐφης, τῆς ἀγαπημένης μου. Δὲν ξεχνῶ ὅτι κάποτε, ὅταν καὶ αὐτὴ θὰ ἔμπορεῖτο σὲ μίαν ἀποκατάστασιν: νὰ εὕρῃ τὴν ἀφροντισίαν τῆς ζωῆς καὶ ἴσως-ἴσως καὶ τὴν εὐτυχίαν, ἡ Ἐφῆ δὲν τὸ ἔκαμε. Δὲν ἠθέλησε νὰ ἐγκαταλείψῃ ἔμεινα τὸν ἀσθενικὸν Κωστάκη, καὶ τὴν λυπημένην τὴν μητέρα τῆς. Ἀπαρνήθηκες, γλυκειὰ μου ἀδελφῆ, καὶ τὸν ἑαυτὸν σου ἀκόμη καὶ ἐπέρασες τὴν πρώτην σου νεότηταν χωρὶς τέρψιν, χωρὶς ἀγαλλίασιν, χωρὶς χαρὰ. Αὐτὰ ὅταν τὰ σκέπτομαι, αἰσθάνομαι μεγαλειτέρας τὰς ὑποχρεώσεις μου. Ἡ ἀπεραντὴ στοργὴ μου αἰσθάνομαι νὰ διπλασιάζῃ τὰς δυνάμεις μου. Τὴν εὐτυχίαν ποῦ ἔμπορεῖ νὰ δώσῃ ἡ ζωὴ, θὰ τὴν εὕρῃτε σὲ μένα ὅταν ἐπιστρέψω. Μὲ τὸ παράδειγμα τῆς μεγάλης μου ἀδελφούλας θὰ κατορθώσω νὰ κερδίσω καὶ ἐγὼ τὸ μέλλον. . . Ἄρκει μόνον νὰ ἐπιστρέψω, καὶ θὰ ἐπιστρέψω, ἀγαπημένες μου. . .».

Ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἐφῆ ἦσαν εὐτυχεῖς ὅταν ἐδιάβαζαν τὰ γράμματα αὐτὰ. Αἰσθάνονται ὅτι ἐπανέρχεται τὸ θάρρος των καὶ με ὑπομονὴν καὶ πολλαπλὰς ἐλπίδας περιμένουν τὴν ἐπιστροφὴν του. Ἐξαφνα ὅμως τὸ ἀπροσδόκητο κακὸ τῆς καταστροφῆς τῆς Στρατιᾶς ἐπῆλθεν. Ἡ Μικρὰ Ἀσία θάπτει εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τῆς ὄχι μόνον τὰ πατριωτικὰ ὄνειρά μας, ἀλλὰ καὶ χιλιάδας νέων ἀκλίμων ποῦ ἔφεραν τὴν χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχίαν εἰς τόσα καὶ τόσα Ἑλληνικὰ σπῆτια. Μητέρες συνωθοῦνται εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν, ἀδελφές κλαίει εἰς τῶν διαδρόμους τῶν διαφόρων Στρατιωτικῶν Γραφείων, καὶ γυναῖκες λιποθυμοῦν εἰς τὴν εἶδησιν τῆς αἰγυμάλωσις ἢ τοῦ θανάτου τῶν προσφιλῶν των. Καὶ μέσα εἰς ὅλας αὐτὰς τῆς τραγικότητας, ἡ Ἐφῆ καὶ ἡ μητέρα τῆς, ἴσως ἀπὸ τῆς δυστυχέστερας, προσπαθοῦν νὰ ἐξακριβώσουν εἰδήσεις, νὰ ἀντλήσουν ἐλπίδας, νὰ ἐφοδιασθῶν με θάρρος.

○○○

Τρεῖς μῆνες ἐπέρασαν χωρὶς καμμίαν θετικὴν πληροφορίαν. Ἡ Ἐφῆ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐργάζεται εἰς τὸ γραφεῖο τῆς χωρὶς ζέσιν, χωρὶς ἐνδιαφέρον. Φεύγει πάντοτε ἀπελπισμένη ἀπὸ τὸ σπῆτι τῆς, ἐπιστρέφει με ἀμυδρὰν ἐλπίδα ὅτι ἴσως ὁ Γιάννης ἔμπορεῖτο νὰ τοὺς φέρῃ κάποια καλὴ εἶδησι, ἀφοῦ ἐκείνη ἐξήντησε πλέον ὅλα τὰ μέσα διὰ νὰ μάθῃ κατὰ θετικὸν γιὰ τὴν τύχην τοῦ Κωστάκη. Με τὴν μητέρα τῆς ἔπαυσε πλέον νὰ ἠμιλῆ γιὰ τὸν ἀπόντα. Ἡ μίαν κρύπτει ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸν πόνον τῆς, καὶ ὅταν κλαίει τὸν προσφιλεῖ τους — καὶ τὸν κλαίει συχνὰ — προσπαθοῦν νὰ μὴ ἀντιληφθῆ ἢ μίαν τῆς ἄλλης τὰ δάκρυα.

×××

Τὰ διάφορα στρατιωτικὰ γραφεῖα σημειώνουν πλέον τὴν λέξιν «ἀ γ ν ο ο ὄ μ ε ν ο ς» παραπλεύρως τοῦ ἀνθυπολοχαγοῦ Δαμιρᾶ Κώστα. Καὶ αὐτὸς ὁ Γιάννης ἀ-

πελπισμένος για την τύχη του εξαδέλφου του έπαυσε να συζητά πλέον εις το σπίτι της Αθηνῶς. Τὰ μεγάλα μάτια της Έφης πού τον κυττάζουν με τόσο απέραντη αγωνία και λύπη, τον ταρασσουν σε μεγάλο βαθμό, ώστε απέφασε να αποφεύγει όσο το δυνατόν αυτή τη δυσάρεστη αίσθηση. Η Έφη τῆρε τώρα πλέον κάποια ἀνακούφισι σε μιὰ περιέργη, ἐνασχόλησι, εις τῆς «πανσιέντζες». Ψύχωςις σχεδόν τὴν ἔχει καταλάβει. Ἐπιστρέφει ἀπὸ τὸ γραφεῖο τῆς καὶ ὅση ὥρα τῆς μένει, με τῆς «πανσιέντζες» τὴν περνᾷ. Τὸ ἐρώτημά τῆς εἶναι πάντα τὸ ἴδιο. «Θὰ γυρίσῃ ὁ Κωστάκης;» Μιὰ ψεύτικη ἐλπίδα αἰσθάνεται νὰ χαροποιῇ τὴν ψυχὴ τῆς, ὅταν τὰ χαρτιά ἀπαντοῦν «Ναί» εἰς τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημά τῆς.

Ἐνα ἀπόγευμα τῆς ἀνοίξεως ἡ Έφη ἐπέστρεψε περισσότερο βιαστικῆ εἰς τὸ σπίτι τῆς. Κάποια ἀσαφὴς φήμη, τῆς ὁποίας δὲν κατώρθωσε νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν πηγὴν, ἀνέφερεν ὅτι πολὺ σύντομα θὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πειραιᾶ πλοῖο ἀπὸ τὴν Μιτυλήνην, τὸ ὁποῖον φέρει πολλοὺς στρατιώτας καὶ ἀξιωματικούς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐπειδὴ τὰς εἰδήσεις αὐτὰς ἡ Έφη τὰς ἤκουε πολὺ συχνά, δὲν ἔδιδε πλέον πίστιν, ὥστε οὔτε κἂν τὰς ἀνέφερεν εἰς τὴν μητέρα τῆς. Ἐν τούτοις με μιὰ ἀκουσία βιασύνη ἡ Έφη πηγαίνει εἰς τὸ σπίτι τῆς. Περπατεῖ εἰς τὸ δρόμο τῆς γρήγορα καὶ μένει ἀδιάφορη πρὸς τὸ ὠραῖο ἀνοικιᾶτικο δειλινό, τὸ ὁποῖον τόσο πολὺ τῆς ἤρесе νὰ ἀπολαμβάνῃ ἄλλοτε. Τῆς σκέψεις τῆς ὄλες τῆς ἀπασχολοῦσε πλέον ὁ πολυαγαπημένος ἀπὸν. Μακρὰν αὐτοῦ δὲν ὑπάρχει τίποτε. Δὲν ἀντιλαμβάνεται οὔτε τὸν δῆμον τὸν ὁποῖον κάμνει, οὔτε πότε φθάνει εἰς τὸ σπίτι τῆς. Συνέρχεται μόνον ὅταν ἔφθασε εἰς τὴν τραπεζαρίαν. Εὐρῆκε τὴν μητέρα τῆς ἔπαυμένη εἰς τὴν πολυθρόνα τῆς, πάντα στὴν ἴδια θέσι, νὰ κυττάξῃ ἀφηρημένη εἰς τὸ κενόν, με τὰ μάτια κόκκινα ἀπὸ τὰ δάκρυα πού ἔχουσε ὅσο ἔλειπεν ἡ κόρη τῆς. Ἡ Έφη προσποιεῖται ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν ψυχικὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκειται ἡ μητέρα τῆς. Ἐπῆγε εἰς τὴν κάμαρά τῆς, ἄφησε ἐκεῖ τὸ καπέλλο τῆς καὶ ὅταν ἐπέστρεψε κοντὰ τῆς τῆς εἶπε:

— Μαμά, μιὰ φίλη μου στὸ γραφεῖο μου ἔδειξε κάποια νέα «πανσιέντζα». Εἶναι τοῦ Ναπολέοντος. Θὰ τὴν δοκιμάσω καὶ αὐτὴ γιὰ νὰ δῶ τί θὰ πῇ.

— Παιδί μου, δὲν ἐβαρέθηκες; Τί περιμένεις ἀπὸ τὰ χαρτιά; ἀπῆντησε με τὸ μελαγχολικὸ τῆς ὕφος ἡ Αθηνᾶ.

— Ἀπὸ τὰ χαρτιά δὲν περιμένω βέβαια τίποτε. Περνῶ τὴν ὥρα μου καὶ αὐτὸ εἶναι γιὰ μένα ἀρκετὸ. ἀφοῦ κατορθῶνω νὰ μὴ σκέπτομαι.

Καὶ ἐνῶ ἔλεγε αὐτὰ ἡ Έφη, ἔθραζε ἀπὸ ἕνα κουτὶ φιλιδιότιο μιὰ τράπουλα σχεδὸν ἐφαρμένη ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν χρῆσιν. Τὴν στιγμὴν ὅμως πού ἐτοποθετήθη ἐμπρὸς εἰς τὸ τραπέζι διὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν «πανσιέντζα» τοῦ Ναπολέοντος καὶ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ ἡ Έφη τὸ μέλλον, ὅπως καὶ ἐκεῖνος εἰς τὴν νῆσον τῆς Ἁγίας Ἐλένης. ἤκούσθη ἕνα ἀμάξι νὰ σταματᾷ εἰς τὴν πόρτα των καὶ κάποιο νευρικὸ χέρι ἐπίεσε τὸ κουδούνι. Ἡ Έφη σὰν

αὐτόματο ἐπετάχθη ἀπὸ τὴ θέσι τῆς καὶ ἔτρεξε νὰ ἀνοίξῃ, ἐνῶ ἡ Αθηνᾶ ἐσκέπτετο με ἀνησυχία:

— Ποῖος νὰ εἶναι τάχα; Ἴσως ὁ Γιάννης... Νὰ μᾶς ἔφερνε καμμιά καλὴ εἶδησι... Ἀλλὰ πρὶν τελειώσῃ τὴν σκέψιν τῆς, ἡ φωνὴ τῆς Έφης ἀντήχησε ἔξω εἰς τὸν διάδρομο, φωνὴ πλημμυρισμένη ἀπὸ πόνο, ἀλλὰ καὶ χαρὰ καὶ εὐτυχία:

— Ὁ Κωστάκης!... μαμά... ὁ Κωστάκης!

Σὰν γαλθανισμένη ἡ Αθηνᾶ ἐσηκώθη ἀπὸ τὴ θέσι τῆς. Δὲν ἐπρόφρασε ὅμως νὰ προχωρήσῃ δύο βήματα καὶ εὐρέθη εἰς τὴν ἀγκυλιὰ τοῦ Κώστα. Με τὸ ἕνα χέρι ἔσφιγγε τὴν Έφη καὶ με τὸ ἄλλο ἀγκάλιασε τὴν μητέρα του. Ἀρκετὰ λεπτὰ ἔμειναν καὶ οἱ τρεῖς σφιχτὰ ἀγκυλιασμένοι, πότε γελώντας, πότε κλαίοντας, ἐνῶ τὰ ὠγρὰ χεῖλη τῆς Αθηνᾶς ἐψιθύριζαν:

— Παιδί μου, Κωστάκη μου, παιδί μου!...

○○○

Ἵστερα ἀπὸ λίγο, καθισμένοι καὶ οἱ τρεῖς κοντὰ-κοντὰ ἀκούνε τὴν τραγικὴν διήγησιν τοῦ Κωστάκη. Με τὴν στολὴν τῆς ἐκστρατείας, με τὰ σημάδια τῆς κακουχίας καὶ τῆς ἀγωνίας εἰς τὸ πρόσωπο, ὠγρὸς ὅπως καὶ ἡ Έφη, με τὴν ὁποίαν ἔμοιαζε καταπληκτικὰ, ἀλλὰ ὠραῖος ὅπως καὶ ἐκείνη, εἰς τὴν ἀκμὴ τῆς ἀνδρικής του εὐμορφίας, ὁ Κώστας διηγεῖται τὴν Ἑλληνικὴν καταστροφὴν μαζὴ με τὴν αἰχμαλωσίαν του καὶ τὴν βρασιονισμένην ζωὴν του. Ἀπὸ τὴν ὥρα πού ἐσύρθη αἰχμάλωτος καὶ αὐτὸς εἰς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὰς ἐκτάσεις, ὑπέφερε φρικτὰ. Πόσες φορὲς ἐκινδύνευσε ν' ἀποθάνῃ, πόσες φορὲς ἐκινδύνευσε νὰ τουφεκισθῇ ἀπὸ τοὺς Τούρκους, καὶ πόσες φορὲς ἀκόμη ἐσκέφθη ν' αὐτοκτονήσῃ γιὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀφόρητὴν ἐκείνην ζωὴν...

Εἰς τὴν διήγησιν αὐτὴν ἡ Αθηνᾶ αἰσθάνεται ρίγος εἰς τὸ σῶμα, καὶ ἡ Έφη τοῦ σφίγγει τὸ χέρι καὶ σφογγίζει τὰ δάκρυα πού τρέχουν ἄθελα ἀπὸ τὰ μάτια τῆς.

— Μιὰ βραδεῖά, πρὸ πάντων, ἐξακολουθεῖ ὁ Κώστας. Ἵστερα ἀπὸ νέους ἐξευτελισμούς, εἶχα τόσο ἀπελπισίαν στὴν ψυχὴ μου, πού δὲν ἔμπορῶ νὰ σᾶς τὴν παραστήσω. Τὸ θάνατο τὸν ἔδλεπα σὰν ἀπολύτρωσιν, σὰν εὐτυχίαν. Ἀλλὰ ἐσυλλογίσθηκα ἐσᾶς, ἐσυλλογίσθηκα ἀκόμη καὶ κάποιες ἄλλες ὑποχρεῶς... ἔξαφνα ὅμως διεκόπη. Ἐσταμάτησε. Ἐστράφη με ἀνήσυχον ὕφος πρὸς τὴν μητέρα του καὶ ἐξηκολούθησε βιαστικὰ:

— Κατώρθωσα ὅμως καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην νὰ ζήσω καὶ νὰ σκεφθῶ περισσότερο ἀποφασιστικὰ γιὰ τὴν βραδέυσί μου...

— Κ' ἐμεῖς ἐδῶ νὰ μὴ μποροῦμε νὰ κάνουμε τίποτε. Φαντάζεσαι τὴ θέσι μας, εἶπε ἡ Αθηνᾶ.

— Με εἶχατε γιὰ χαμένον βέβαια.

— Ὡ σχεδὸν ναί.

— Χαμένον, ἀπῆντησε ἡ Έφη, τὸν ὁποῖον ὅμως ἐπεριμέναμε πάντοτε.

— Καὶ λοιπὸν πῶς κατώρθωσες νὰ φύγῃς;

— Γιὰ νὰ σᾶς διηγηθῶ ὅλην τὴν ἱστορίαν θὰ χρειασθῶ πολλὴν ὥραν. Ἡ βραδέυσίς μου εἶναι μυθιστόρημα τῆς

γονιμωτέρας φαντασίας. Ἄλλοτε θὰ σᾶς διηγηθῶ τῆς λεπτομέρειες. Ἄμα με συνέλαβαν, με ὠδήγησαν μαζὴ με τοὺς ἄλλους εἰς τὸ Τουλῶ-Μπουναρ, κατόπιν με ἐπήγαν εἰς τὸ Οὐσὰκ καὶ ἔπειτα πολὺ βαθειὰ ἀνατολικώτερα τῆς Ἀγκυρας. Ἐκεῖ ὑπέστην τὰ μεγάλα μαρτύρια. Ἐδραπέτευσα ἀπὸ τῆς Σεβάστεια με ἕνα Ἑλληνικὸν τραχαντήρι. Εἶμεθα τρεῖς. Ἵστερα ἀπὸ ἀνεκδιήγητες περιπέτειες ἔφθασα μόνος μου στὴ Μιτυλήνην. Τοὺς δύο μου συντρόφους τοὺς ἐκράτησε ἡ θάλασσα στὰ ὑγρά σπλάγνα τῆς. Στὴ Μιτυλήνην ἔσκουράστηκα γιὰ δύο-τρεις μέρες καὶ συνῆλθα κάπως, ἀφοῦ μάλιστα...

Ἐσταμάτησε πάλιν ἀποτόμως καὶ ἐκύτταξε τὴν μητέρα του με ἀνησυχίαν. Κάποια σκέψιν θὰ ἐπέρασεν ἀπὸ τὸ πνεῦμά του ἢ κάποια ἐξομολόγησις ἐφαίνετο ὅτι ἔκαιε τὰ χεῖλη του. Ἐν τούτοις κατώρθωσε καὶ πάλιν νὰ σιωπήσῃ, ὅταν ἡ Έφη τὸν ἐρώτησε με ἀπορία:

— Ἦσουν στὴ Μιτυλήνη; Καὶ γιατί δὲν μᾶς ἐτηλεγράφησες ἀπ' ἐκεῖ;

— Νὰ σᾶς τηλεγραφήσω; ἀπῆντησε περισσότερο συγκυνημένος ὁ Κώστας. Νὰ σᾶς τηλεγραφήσω;... Ἀλλὰ... δὲν ἤμουν σὲ κατάστασιν... Εὐτυχῶς μιὰ οἰκογένεια πού τὴν εἶχα γνωρίσει στὴ Σμύρνη, τὴν εὐρῆκα στὴ Μιτυλήνην... Ναί... Στὴ Μιτυλήνην... Ἄν καὶ πρόσφυγες καὶ αὐτοὶ με περιμάζευσαν...

Ἐσιώπησε γιὰ μιὰ στιγμὴν καὶ ἔπειτα ἐξηκολούθησε:

— Δὲν ἔμπορῶσα νὰ σᾶς συλλογισθῶ χωρὶς πόνο, χωρὶς ἀγωνία... Ἦθελα νὰ σᾶς πῶ τόσα... τόσα πολλά... ἀλλὰ... ἄς μὴ τὰ θυμῶμαι αὐτὴ τὴ στιγμὴ... Μαμά, ὑπέφερα ὅμως πάρα πολὺ...

— Τὸ ξέρω, παιδί μου, τὸ ξέρω, τὸν διέκοψε ἡ Αθηνᾶ. Ὅλα αὐτὰ τὰ δεινὰ τὰ προαισθάνθηκε ἡ ψυχὴ μου. Τόσο πολὺ ἤμουνα ἀπελπισμένη, ὥστε συχνά ἔλεγα μόνη μου: Ἄς γυρίσῃ κοντὰ μου, ἄς ἔλθῃ νὰ τὸν ξαναδῶ, καὶ ἄς εἶναι καὶ... παντρεμένος.

— Ἀλήθεια, μαμά; Τὸ εἶπες αὐτὸ; ἐρώτησε βιαστικὰ καὶ με μεγάλη συγκίνησιν ὁ Κώστας.

— Ναί, παιδί μου, τὴ εἶπα, ἀπῆντησε μειδιῶσα ἡ Αθηνᾶ.

— Κ' ἐσύ, Έφη; εἶπε ὁ Κώστας, ἀπευθυνόμενος τῶρα εἰς τὴν ἀδελφὴν του.

— Ἐγώ; Ἐγώ; ἀπῆντησε με εὐθυμο τόνον ἡ Έφη, ἤλιξι τόσο πολὺ πῶς θὰ γυρίσῃς, ὥστε δὲν ἔκμα τέτοιες σκέψεις.

— Ἄ!... δὲν ἔκαμες τέτοιες σκέψεις, ἐπάνελαβεν ὁ Κώστας, καὶ ἐκφρασίς νέας ἀμηχανίας ἐφάνη εἰς τὴν μορφήν του.

— Καὶ τὴ ζωὴ μου ἀκόμη τὴν ἐθυσίαζα! ἂν ἔμπορῶσα νὰ σοῦ χρησιμεύσῃ, εἶπε ἡ Αθηνᾶ.

— Ὡστε, ἀφοῦ ἐθυσίαζες τὴν ζωὴν σου, μαμά, ἡ παντρεῖά μου θὰ ἦταν πολὺ λιγότερο, ἀπῆντησε ὁ Κώστας.

— Κάτι πολὺ ἐπιμένεις, εἶπε ἡ Έφη, εἰς τὸ ζήτημα αὐτὸ, ἐνῶ κάποια ἀνησυχία ἐπέρασε ἀπὸ τὰ φωτεινὰ τῆς μάτια.

Ὁ Κώστας δὲν ἀπῆντησε. Με τὰ μάτια χαμηλωμένα ἐβυθίσθη εἰς σκέψεις. Ἐξαφνα ὅμως, ὡσὰν νὰ ἐπῆρε τὴν ἀπόφασίν του, ἐστράφη πρὸς τὴν μητέρα του καὶ τῆς εἶπε με φωνὴ πού ἔτρεμεν ἔλαφρά.

— Καὶ ἂν ἦταν ἀλήθεια, μαμά;

— Ἀλήθεια, ποῖ; ἀπῆντησε με ἀπορία ἡ Αθηνᾶ.

— Ἄν ἦρα παντρεμένος; εἶπε με σοβαρότητα ὁ Κώστας.

— Πῶς; Ἐσύ; Παντρεμένος; Μέσα σ' αὐτὲς τῆς περιπέτειες; Κωστάκη ἐτρελλάθηκες;

— Παντρεμένος ἐσύ; ἐσύ; ἐψιθύρισε καὶ ἡ Έφη.

— Καὶ ὅμως ναί. Παντρεύθηκα στὴ Μιτυλήνην... Τὴ Λουλουῖκα δὲν ἔμπορῶσα νὰ τὴ χωρισθῶ... Εἶναι φτωγὴ, ἀλλὰ τὴν ἀγαπῶ... Κάτω στὸ ἀμάξι με περιμένει με ἀγωνία. Ἴσως ἄργησα πολὺ... Μαμά, πηγαίνω νὰ σοῦ τὴ φέρω...

Καὶ με τὴ μορφή ἀστράπτουσα ἐσηκώθη βιαστικὸς καὶ ἔτρεξε σχεδὸν κάτω εἰς τὸ ἀμάξι, ὅπου τὸν ἐπερίμενε ἡ γυναῖκά του...

Ἡ Αθηνᾶ καὶ ἡ Έφη ἔμειναν μόνες. Με τὸ πρόσωπο ὠγρὸ, με τὰ χεῖρα ἀβρανή, με στάσι πού ἐφανέρωνε ὅλη τὴν νέαν τῆς πίκραν, ἡ Αθηνᾶ ἐγύρισε πρὸς τὴν Έφη καὶ τῆς εἶπε:

— Παντρεμένος!... Ποῖος;... Ὁ Κωστάκης! Τὸ ἐπερίμενες καὶ αὐτὸ; Τὴν ἀγάπησε καὶ μᾶς ἐξέχασε...

Με μιὰ κίνησιν ἡ Έφη, τὴν ἐμπόδισε νὰ ἐξακολουθήσῃ. Ἐσήκωσε βραδέως τὸ κεφάλι τῆς. Τὰ γλυκὰ τῆς μάτια λυπημένα ἀτενίζουν τὸ κενόν. Σὰν ἀστραπὴ περνῶν ἀπὸ τὸ νοῦ τῆς τὰ τελευταῖα γράμματα τοῦ Κώστα. Ἐπειτα με προσπάθεια πού κρύπτει ὅλο τὸ σπαραγμὸ τῆς, στρέφεται πρὸς τὸ διάδρομο πού ἀκούονται τὰ βιαστικὰ βήματα τοῦ Κώστα καὶ τῆς γυναίκας του καὶ με πικρὸν μειδίαμα λέγει εἰς τὴν μητέρα τῆς:

— Πήγαινε λοιπὸν, μαμά, νὰ ὑποδεχθῆς τὴν νύφην σου!...

ΕΥΓΕΝΙΑ ΖΩΓΡΑΦΟΥ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑΝ ΤΟΥ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου φύλου).

Μετὰ τὸν «Ἐξηνταβελόνην» ἐδόθησαν κατὰ σειράν τρεῖς πρωτότυπα ἑλληνικά ἔργα: «Ὁ θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη» τοῦ Γ. Ναύτη, ὁ «Ὁδοιπόρος» τοῦ Σούτσου. περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. καὶ ὁ «Ρήγας» τοῦ Ζαμπέλιου.

«Ὁ Θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη ἢ ἡ διάλυσις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοπέδου εἰς τὴν Ἀττικὴν» (1) χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως λίαν μετριοφρόνως ὡς τραγωδία, ἐνῶ τὸ ἀτυχὲς αὐτὸ ἔργον, παντὸς δραματικοῦ ἢ ἄλλου τινος ἐνδιαφέροντος στερούμενον. δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ διάλογοι, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀνιστοί. μεταξὺ τῶν συστρατῆγων τοῦ Καραϊσκάκη. τινὲς τῶν ὁποίων, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ ἐπαινεῖται μόνον ἐκεῖνος, ἀποφασίζουσιν νὰ δράσουν ἰδιαιτέρως, παρὰ τὰς διαταγὰς του. εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτὴν ἐνισχύονται ἐτι μᾶλλον ἐκ τινος ἐπιστολῆς τοῦ Κόχραν πρὸς τὸν Καραϊσκάκη, ἐν ἣ μόνον αὐτὸς ἐπαινεῖται καὶ ἐκθειάζεται διὰ τὴν ἀνδρείαν του.

Ἐκ τῶν ἀπειθαρχούντων ἐν τούτοις στρατηγῶν. μόνος ὁ Φιλοπόλεμος θέτει εἰς ἐνέργειαν τὴν ἀπόφασιν των καὶ ἐφορμᾷ κατὰ τῶν Τούρκων, εἰς συμπλοκὴν τινα μετὰ τῶν ὁποίων καὶ φονεύεται. Ὁ Καραϊσκάκης, μαθὼν τὰ τῆς συμπλοκῆς, σπεύδει εἰς βοήθειαν τῶν κινδυνεύόντων Ἑλλήνων, ἀλλὰ πίπτει καὶ αὐτὸς θανασίμως πληγείς. Τὸ ὅλον ἔργον περατοῦται διὰ τῆς ἐξῆς σκηνῆς, οἱ στίχοι τῆς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ σταλάσιν εἰς ὀρθοπεδικὴν κλινικὴν:

ΣΚΗΝΗ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ

ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ πληγωμένος, στρατιώται, ΕΥΘΥΦΡΩΝ καὶ ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΣ

Καλλιμαχος. — ὦ ἀποφράς ἡμέρα! Τῆς ζωῆς μου αὕτη ἡ στιγμή εἶναι [θλιβερωτέρα!]

Εὐθύφρων. — ὦ παναθλία Ἀττικὴ! ὦ δούστης [πατρίς μου!]

Καραϊσκάκης. — Ἐχθροὶ τὸ νῆμα ἔκοψαν τῆς δυστυχίας [χοῦς ζωῆς μου.]

Στρατιώται. — Φεῦ! Ἀρχηγέ, σὲ χάνομεν!

Καλλιμαχος. — ὦ! ἄκρα δυστυχία!

Καραϊσκάκης. — Ἔστ' ἀρχηγός σας πάντοτε ἀνδρεία! [κ' εὐτυχία.]

Εὐθύφρων. — Ἦρωα ἐνδοξ' Ἀττικῆς, Ἑλλάδος [εὐτυχία.]

Σὺ, ὅστις μᾶς ἐδίδαξες τί εἶν' ἡ εὐ- [ψυχία.]

Συγχώρησον τὴν ἐνδοξον χεῖρά σου [νὰ φιλήσω.]

Εἰς τὸ ἐξῆς τὰ χεῖλη μου πρὸς σέ [μέλλω νὰ κλείσω.]

Χωρὶς' ὁ μικρὸς θάνατος τὴν σπον- [ναστροφὴν μας]

Πλὴν θὰ ἐνόσ' εἰς Ἀττικὴν βέβαια [τὴν ταφὴν μας.]

Στρέψε ἰδέ με, Ἀρχηγέ, 'ς τὸ τέλος [τῆς ζωῆς σου.]

Καὶ δέχθητε τὰ δάκρυα ψυχῆς ἀγα- [πητῆς σου.]

Καραϊσκάκης. — Σώσατε τὴν ἀκρόπολιν χωρὶς ἀργο- [πορίας.]

Ἐγὼ ἀποθνήσκω... εἴχομαι εἰς σὰς [ἐπιτυχίαν.]

Εὐθύφρων. — Δύστην' Ἑλλάς, δὲν ἔπαυσε σειρά [δυστυχιῶν σου.]

Στρατέ, στερήθης σήμερον τὸν μέ- [γαν Ἀρχηγόν σου]

Κι' ἀντὶ μὲ δάκρυ, μ' αἵματα τάφον [του νὰ ραντίσης.]

Ἄν μετὰ θάνατον ποθῆς νὰ τὸν εἶ- [χαριστήσης]

Πλὴν φαίνεται' ὅτι οἱ ἐχθροὶ πλησία [σαν μὲ βίαν.]

Τὸ λείψανον τοῦ Ἀρχηγοῦ πάρετε [μ' ἡσυχίαν.]

Σφάζετε καὶ μᾶς ἐπιβίαν ἐχθρῶν τὰ [πολλὰ πλήθη.]

Ἐσέρχονται οἱ Τούρκοι. εἰς τούτῳ τὸ διάστημα δίδουν εἰς Ἑλληνας πρὸς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Καραϊσκάκη. Ἡ μάχη γίνεται αἰματώδης καὶ εἰς τοὺς κρότους καὶ τὴν κλαγγὴν τῶν ἑπάλων τελειώνει ἡ τραγωδία.

Ὁ «Ρήγας ὁ Θεσσαλός», ὡς ἔχει πραγματικῶς ὁ τίτλος τοῦ ἔργου, καὶ οὐχὶ «Ρήγας Φεραῖος», ὡς ἀνεγράφετο ἐν ταῖς τότε ἐφημερίσιν, εἶναι ἡ τετάρτη κατὰ χρονολογικὴν σειράν τραγωδία τοῦ Ἰωάννου Ζαμπέλιου. Ὁποῖος καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα τοῦ Λευκαδίου ποιητοῦ ὁ «Ρήγας» του διακρίνεται διὰ τῆς ὑποθέσεως αὐτοῦ τὴν ἀπλότητα, τὸ πολὺ τῆς ὁποίας ἐν τῇ προκειμένῃ τραγωδίᾳ καθίσταται αὐτὴν μονότονον καὶ σχεδὸν ἄνευ ἐνδιαφέροντος. Ἀλλ' οὐδὲ ἦτο δυνατόν νὰ προκαλέσῃ τοιοῦτον ἢ ἀπλῆ σκηνοποιήσις τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ρήγα· διότι ὁ Ζαμπέλιος, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ διηγήθῃ διαλογικῶς τὰ τῆς συλλήψεως καὶ τοῦ θανάτου

τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς ἐλευθερίας, χωρὶς οὐδὲ καὶ νὰ παρεκκλίνῃ τῆς ἱστορίας, καὶ μάλιστα τῆς ἱστορίας ὅπως τὴν ἐγνώριζον τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὅτε δὲν ἦσαν ἐντελῶς ἐξηκριβωμένα τὰ κατὰ τὸν Θεσσαλὸν ἠθνομάρτυρα, καθύστεν ἐν τῷ «Ρήγῳ» τοῦ ὁ Ζαμπέλιος, ἐκτὸς τῶν πολλῶν ἄλλων ἱστορικῶν ἀνακρίβειῶν ἃς ἔχει, παρουσιάζει τὸν ἦρωά του ἀποκτονοῦντα ἐν τέλει, ἐνῶ εἶναι ἐξηκριβωμένον πλέον σήμερον ὅτι ὁ Ρήγας, βασιανισθεὶς πρῶτον, ἐφρονέθη κατόπιν ἐν τῇ φυλακῇ του ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ Χουσεΐμη.

Ἐν τῷ «Ρήγῳ» τοῦ ὁ πατριώτης συγγραφεὺς παρουσιάζει τὸν «αὐστριακὸν πρόξενον» Ρικάρδον, ἀγγέλλοντα πρὸς τὸν ὀθωμανὸν πληρεξούσιον Χουσεΐμη, ὅτι τῷ πρέβι «τραπὸν σημείων» τῆς πρὸς τὸν Σουλτάνον φιλίας τῆς Ἀουστρίας:

Χουσεΐμης. — Ποῖον; Ρικάρδος. — Ποθητόν, μέγα· δὲν σ' ἐνοχλοῦσι, Τινῶν γραικῶν εἰς Βιένναν, καὶ κρυφαὶ [στάσεις;]

Χουσεΐμης. — Μάλιστα. Ρικάρδος. — Δὲν ἐγγίχθῃς, μ' ἐμὲ πολλάκις;

Χουσεΐμης. — Ναί, καὶ δικαίως.

Ρικάρδος. — Δὲν τοὺς ζητεῖς προθύμως;

Χουσεΐμης. — Βέβαια.

Ρικάρδος. — Ἡ αὐλή μου, ζῶντας, οἶν τούτους. Χάρισμα σοὶ φιλεῖ.

Χουσεΐμης. — ὦ χαρά! πόσους; Ρικάρδος. — Ἐμπλάσεν, ὀκτὼ ὄλους· τρεῖς ἠπρόκους. Κ' ἐξώρισεν ἀμέσως· τοὺς δ' ἄλλους πέντε Ἐδῶ σοὶ στέλλει, κ' ἤλθον.

Οἱ πέντε αὐτοί, ἐν οἷς ὁ Ρήγας καὶ ὁ Μυρογένης, φυλακισμένοι ὑπὸ τοῦ Χουσεΐμη, ἀρνοῦνται, ἐξεταζόμενοι, νὰ ὁμολογήσῃν τὰ μυστικά των, δραπετεύουσιν ἐκ τῆς φυλακῆς, συλλαμβάνονται ἐκ νέου καὶ φονεύονται πάντες πλὴν τοῦ Ρήγα καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εἰρήνης, οἵτινες φέρονται ζῶντες πρὸς τὸν Χουσεΐμη, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου ἐκτυλίσσεται ἡ ἀκόλουθος σκηνή. δι' ἧς καὶ ἡ τραγωδία περατοῦται:

Χουσεΐμης. — Καὶ τί νὰ παραστήσης ἔχεις; ὀμίλει.

Ρήγας. — Νὰ ὀμιλήσω; γούκα.

Ἐξεύρεις πῶς ψηφῶ τὴν δυνάμιν σου, Καὶ παραβλέπω τοὺς λόγους σου; ὡς [γίγας.]

Περιφρονεῖ κ' οἰκτεῖρει, τοὺς μικροὺς [λόγους]

Αὐθάδους νάνου· καὶ διατὶ, ἐξεύρεις;

Διότι δὲν φοβοῦμαι, ποσῶς κανένα·

Ἀπειλᾶς, ἔθρους, θάνατον, τιμωρίας,

Ὅλα ἐπίσης, καταφρονῶ κ' ἐμπαίζω.

Μόνον τὴν τύχην, τῆς φίλης μου Πα- [τρίδος.]

Προσηλωμένην, εἰς τὴν ψυχὴν μου φέρω· Καὶ διὰ ταύτην, ποδοπατῶ δία· Στήνω καρδίαν, στερεωτέραν λίθου, Ἠγάτας, νὰ σοὶ εἶπω, τὰ κρυφιά μου... Ἀδύνατον· καὶ παῦσον, νὰ θαρρῆς πλέον. Ἐπαναλέγω, καὶ μάθε μόνον, ταῦτα· Σᾶς μισῶ, ὅσον, δύναμαι νὰ μισήσω· Διότι εἴσθε τύρανοι, θηριώδεις, τοῦ Γένους μου· δυνάσται· οἶους δὲν [δείκνει, Ὁ πρὶν, ὁ τρέχων, καὶ ὁ εἰσαυθὺς χρόνος· Καὶ ὅ,τι ἐδυνήθη, ἔπραξα πάντα, Διὰ νὰ ρίψω, τὸν βδελυκτὸν ζωγόν σας. Μὲ βασανίζεις, λέγεις;

Χουσεΐμης. — Ναί, κατακόρως. Ρήγας. — Θεωρεῖς τοῦτο; (Ἐκβάλλει ἐγχειρίδιον.) Χουσεΐμης. — (Φοβούμενος ὀπισθοδρομεῖ). Προδότα, [τί νομίζεις;

Ρήγας. — Φοβεῖσαι; δὲν τὸ φέρω διὰ σέ, ὄχι· Ἀλλὰ μὴ δράμη, ἐδῶ κανεῖς, διότι, Ἀπαντᾷ τοῦτο· διὰ ἐμὲ τὸ φέρω. Ἄν δὲν τὸ εἶχον, ἔστεκον νὰ μὲ πάσης; Ἐξηκολούθουν, τοὺς ὀπαδοὺς μου, πᾶ- [πτων·

Καὶ ἤλθον ἐπ' αὐτοῦ· νὰ σὲ λαμπάξω, Μὲ τὴν λαμπράν, γενναίαν, γνώμην μου, [ταύτην·

Νὰ μάθῃς θάρρος, ἑλληνικόν, τί εἶναι· Ὅποιον δὲν ἠσθάνθη, οὐδὲ γνωρίζει, Ἡ αἰμοδόρος καὶ βάρβαρος φυλὴ σου... Μ' ἐξουσιάζεις πλέον;

Χουσεΐμης. — Δὲν παύεις... (Μετὰ θυμοῦ). Ρήγας. — Μένει,

Τὴν εὐεθέρωσιν μου νὰ ἴδῃς, κ' ἴδε. ὦ Γένος σὺ· ταγμένον, πρὸ πολλοῦ, [τοῦτο,

Τὸ αἷμά μου σοὶ ἔχω· ἰδοὺ τὸ χίνω Καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους, τυράννους σου νὰ [πέση·

Κ' εἰς τοὺς ὁμόφρονάς των, πανταχοῦ, δ- [λους. (Φονεύεται). Ἀδελφῆ, λάβε καὶ ἀκολούθησέ με. (Φονεύεται).]

Εἰρήνη. — Σ' ἀκολουθῶ ἀμέσως. (Φονεύεται). Ρικάρδος. — Ὅποιον θάρρος! Ρήγας. — Ἐλλάς γλυκεῖα... προάγω... καὶ ἀνά- [στα. (Ἐκφυγεῖ)

Χουσεΐμης. — Πρὸς τὸν Σουλτάνον, μάρτυς πιστὸς νὰ ἦσαι. (Πρὸς τὸν Ρικάρδον).

Μὲ τοιαύτην ἀνιστοίαν ἀπλότητα καὶ ἀνισρωτέρων ἐτι γλῶσσαν, ὡς δείγμα τῆς ὁποίας παρετέθησαν οἱ ἀνωτέρω στίχοι, ἐπόμενον ἦτο νὰ μὴ ἐνθουσιάζῃ τὰ πλήθη ὁ «Ρήγας», ἐν ὑπεδύθη με ὅσον ἡδυνήθη περισσότερο στὸ μφον ὁ Γιαννιώτης.

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

(Ἀκολουθεῖ).

Ν. Ι. ΛΑΣΚΑΡΗΣ.

1. Τραγωδία, ὁ θάνατος τοῦ Καραϊσκάκη ἢ ἡ διάλυσις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοπέδου εἰς τὴν Ἀττικὴν. συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Γ. Ἀναξαγόρου Ναύτη. Λιδόρνω, ἐκ τῆς τοῦ Ι. Π. Πιτσιλίνου τυπογραφίας, 1828.

ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Ο ΦΙΛΕΛΛΗΝ ΙΠΠΟΤΗΣ ΕΥΝΑΡΔΟΣ
ΚΑΙ Η ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ο Σύλλογος των Υπαλλήλων της Εθνικής Τραπεζής απέφασκε να εορτάσει εφέτος την 84ην επέτειον της πρώτης επίσημου Γενικής Συνελεύσεως των μετόχων, λαβούσης χώραν την 13ην Νοεμβρίου του 1841.

Προς τούτο παρεκάλεσε τον κ. Δημ. Α. Ζωγράφον, τον γνωστόν συγγραφέα της «Ιστορίας της Ελληνικής Γεωργίας» και της «Ιστορίας της ιδρύσεως της Εθνικής Τραπεζής», να εκφωνήσει τον πανηγυρικόν της ημέρας.

Μετά σύντομον εισήγησιν του Προέδρου του Συλλόγου των Υπαλλήλων της Εθνικής Τραπεζής κ. Α. Παπαδημητρίου και επί παρουσία έκλεκτου και πολυπληθοῦς ἐκ κυριῶν και κυριῶν ἀκροατηρίου, πληροῦντος ἀσφικτικῶς τὰς ἀντοστολιότους αἰθούσας τῆς Δέσσης τοῦ Συλλόγου τῶν ὑπαλλήλων τῆς Εθνικῆς Τραπεζῆς, ὁ κ. Δ. Ζωγράφος ὡμίλησεν εὐφραδῶς και συναρπαστικῶς περὶ τοῦ βίου, τοῦ ἔργου και τοῦ ὑπερόχου φιλελληνισμοῦ τοῦ Ἰδρυτοῦ τῆς Εθνικῆς Τραπεζῆς ἀειμνήστου Ἐλβετοῦ Ἰπποτοῦ Γαβριὴλ Εὐνάδου.

Ἐκ τῆς ὁμιλίας, τῆς χειροκροτηθείσης τόσον θερμῶς και εὐλαβικῶς, μεῖ ἰδιαίτερον εὐχαρίστησιν δημοσιεύομεν τὰ κάτωθι ἀποσπάσματα :

«Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Ἑλλάδος αἱ σπουδαίστεραι και σημαντικώτεραι πολιτικαὶ φυσιογνωμίαι τῆς χώρας μετὰ τοῦ Εὐνάδου ἐπεκονιώνουν, πρὸς αὐτὸν ἐξεμυστηρεῦντο τὰς ἀγωνίας των, πρὸς αὐτὸν ἐνεπιστεύοντο τὰς ἐλπίδας των, τοὺς φόβους των και τοὺς πόθους των διὰ τὰς τύχας τῆς πατρίδος και εἰς αὐτὸν ἐγνώριζον τὰ ὄνειροπολήματά των διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας. Κατὰ δὲ τὸ 1837 τὸ Δημοτικὸν Συμβούλιον Ὁθηναίων ἐψήφισεν ἵνα εἰς τὴν «Πλατεῖαν Εὐνάδου» τῆς Πόλεως Ὁθηῶν ἀνεγερθῆ μνημεῖον «εἰς τιμὴν τοῦ εὐκλεοῦς τούτου ἀνδρός και εὐεργέτου τῆς πατρίδος».

***

«Ὁ Εὐνάδου ἀπὸ τοὺς ἐν Ἑλλάδι φίλους του δὲν ἐζητεῖ μόνον πληροφορίας διὰ τὴν πολιτικὴν, διὰ τὴν διπλωματικὴν, διὰ τὴν Αὐτὴν και διὰ τὰ δημόσια οικονομικά του τόπου μας. Ἠρέσκειτο νὰ μανθάνη και τὰς ἐλαχίστας λεπτομερείας τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῆς χώρας, τὴν ὁποῖαν χωρὶς νὰ ἔχη ἐπισκευθῆ ποτέ, τῆς εἶχεν ἐν τούτοις ἀφιερῶσαι τὴν ζωὴν του ὀλόκληρον. Τοῦ ἀνέεραν λεπτομερείας περὶ τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, τοῦ ἔκκαμιν λόγον περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ὁδῶν, περὶ τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως και δὲν παρέλιπον νὰ τοῦ ἀναφέρουν και περὶ θρησκευτικῶν ἐπεισοδίων, ἅτινα τότε ἐτάρατον τὴν Πελοπόννησον και ἀπησχόλουν τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἑλλάδος. Ἐν γένει δὲ ἔφερον τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ἐγγύτερον πρὸς πᾶν Ἑλληνικόν, πρὸς πᾶν ὅτι ἐδημιουργεῖτο, παρήγετο και ἔζη, εἰς τὸν τόπον αὐτὸν τῶν μεγάλων παραδόσεων και τῶν μεγάλων ἐλπίδων.

«Ἄς μᾶς ἐπιτραπῆ ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου και πρὸς τοιοῦτον ἐπίλεκτον ἀκροατήριον ἀπευθυνόμενοι νὰ διατυπώσωμεν εὐχὴν ἐγκάρδιον ὅπως τὸ Κράτος ἢ ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα, ἣτις ἀξιεπαίνως μέχρι τοῦδε συνεκέντρωσε μέρος τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Εὐνάδου, ἢ τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τέλος ἐνθουσιώδη μέλη τῆς κοινωνίας τοῦ πλοῦτος, ἢ ἄλλοις τις εἰδικὸς ὄργανισμός, ὑπάρχων ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον δημιουργούμενος, ζητήσῃσι νὰ περιλάβωσιν εἰς ἴδιον τόμον, ἢ εἰς τόμους, ὀλόκληρον τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ Εὐνάδου τὴν ἀποκειμένην ἀχρησιμοποίητον και μόνον ὑπὸ τῶν ξένων φιλελλήνων μελετωμένην, εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Γενεῦς ἢ ὅπου δῆποτε ἄλλου εἶναι αὕτη διεσκορπισμένη.

«Ἡμεῖς, ἀπλοὶ ἐργάται ὠραίων ὄνειροπολημάτων, ἢ βελήσασμε ν' ἀναζητήσωμεν ἀπὸ τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γενεῦς ἐπιστολάς τινας σχετιζόμενας πρὸς τὴν ἰδρυσιν τῆς Εθνικῆς Τραπεζῆς, και εὐρέθημεν, τῆ εὐγενεῖ μερίμνῃ τοῦ ἐν Βέρνην ἐπιτετραμμένου τῆς Ἑλλάδος κ. Δενδραμῆ και τῆ ἀγαστῆ προθυμίας τοῦ ἐν Γενεῦῃ δικηγόρου κ. Γελβέρτ, εἰς τὴν εὐχάριστον ἐκπληξιν νὰ πληροφορηθῶμεν ὅτι ἐνουπάργει ἐκεῖ πλοῦτος ἐπιστολματῶς τοῦ Εὐνάδου ἀνέκδοτος, ἀναφερόμενος εἰς τε τὴν πολιτικὴν και οικονομικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος, ἢ ὅλη δὲ σχετικὴ ὕλη θ' ἀπετέλει ὀγκώδη τόμον ἢ τόμους ἐπιστολῶν ὕψιστου ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν πολιτικὴν, κοινωνικὴν, οικονομικὴν, διπλωματικὴν και τραπεζικὴν ἱστορίαν τῆς χώρας μας.

«Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν μας εἶχόμεν τὴν εὐτυχῆ ἐμπνευσιν νὰ μεταδώσωμεν εἰς τὸν ἀξιότιμον Ὑποδιοικητὴν τῆς Εθνικῆς Τραπεζῆς κ. Τσουδερόν, ὅστις ἐπροσέκοιμήθη νὰ διατάξῃ τὴν ἀγορὰν μέρους τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν, αἵτινες ἐλπίζομεν ὅτι ταχέως θὰ εὐρίσκωνται εἰς τόσον καλὰς χεῖρας.

«Ἡδὲ, 72 ἐπιστολάς τοῦ Εὐνάδου πρὸς τὸν Γεώργ. Σταύρου Γαλλιστὶ ἔχει δημοσιεύσει, ὡς εἶπομεν, ἢ Ἐθνικὴ Τράπεζα εἰς ἴδιον τόμον, ἐπίσης ἐπιστολάς τοῦ Ὁθωνος, τοῦ Ρενύ, τοῦ Κολοκοτρώνη, τοῦ Μαυρομιχάλη, τῶν Ἀρχόντων τῶν Ἀθηνῶν πρὸς τὸν Εὐνάδου και τούτου πρὸς τὸν Ὁθωνα, πρὸς τὸν Λουδοβίκον τῆς Βαυαρίας, πρὸς τὸν Guizot, πρὸς τὸν ὑπουργὸν Χρηστίδην, πρὸς τὸν Κωλέττην, πρὸς τὸν ὑπουργὸν τῶν Οἰκονομικῶν Πάλλην, πρὸς τὸν Saint-Aulaire, πρέσβην τῆς Γαλλίας τότε ἐν Λονδίνω, πρὸς τὸν Lemaitre, Γάλλον οἰκονομολόγον και Β. Ἐπίτροπον παρὰ τῆ Ἐθνικῆ ἡμῶν Τραπεζῆ, πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας, πρὸς τὸν Richaotog, πρέσβην τῆς Γαλλίας ἐν Ἀθήναις, πρὸς τὸν Λουδοβίκον-Φίλιππον τῆς Γαλλίας κτλ. κτλ., ἐδημοσί-

ευσε τὸ π. ἔτος εἰς ἴδιον τόμον ὁ φιλέλληνας Ἐλβετὸς και ἐπιφανὴς ἱστορικὸς συγγραφεὺς κ. Charpuisat, ὅστις μέλος τῶν ἐπιστολῶν αὐτῶν εἶχε δημοσιεύσει ὁ ἴδιος προηγουμένως και εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Ναπολεονταίων Σπουδῶν» τοῦ κ. Ντρωῦ, τῆς ὁποίας ἀντίτυπον εὐρομεν εἰς τὴν παρ' ἡμῖν Βιβλιοθήκην τῆς Βουλῆς και εἰς τὸ «Λεῖτιον τῆς Ἱστορικῆς και Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Γενεῦς», τοῦ ὁποίου οὐδὲν ἴχνος εὐρομεν εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Ἀρχαιολογικῆς μας Ἐταιρείας, ἐνῶ ἀπὸ τὴν Βιβλιοθήκην τοῦ Πανεπιστημίου μας οὐδεμίαν βοήθειαν σχετικὴ εἶναι δυνατόν νὰ παρασχεθῆ εἰς τὸν ἐνδιαφερόμενον μελετητὴν.

«Ἡδὲ ἐνουπάργουν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Γενεῦς ἕτερα: ἀνέκδοτοι ἐπιστολαὶ πολυτιμώταται τοῦ Εὐνάδου πρὸς τὸν Ὁθωνα, τὸν Κωλέττην, Ντελεσέρτ, Πισκατόρην, Βαρῶνον Ρότσιλδ, Α. Γκωζῶ, Α. Ριέλ, Σοφιανόπουλον, Μπερτράνδ, Διον. Ρώμαν, Χρηστίδην, Μαυροκορδάτον, Τισσαμερόν, Δούκα Ντὲ Μπρωγλί κτλ. Ἐπίσης και 20 ἐπιστολαὶ τοῦ Γεωργίου Σταύρου πρὸς τὸν Εὐνάδου, ἐπὶ δὲ 14 ἐπιστολαὶ τοῦ Καποδίστρια, 13 ἰδιόχειροι τοῦ Ἰ. Κωλέττη, 1 τοῦ Λεοπόλδου τοῦ Βελγίου, 24 τοῦ Λουδοβίκου τῆς Βαυαρίας, 13 ἐπιστολαὶ τοῦ Ὁθωνος, τοῦ Λόρδου Παλμεστρώνος και πολλῶν ἄλλων, ὧν τὸ περιεχόμενον χρησιμοποιοῦμενον θ' ἀποτελέσῃ βεβαίως πολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίδος μας.

***

«Ὁ Ὁθων ἐσέβετο και ἐξετίμα τὸν Πρώταν, ὡς τὸν ἀπεκάλει, τῶν Φιλελλήνων, τὸν ἀκάματον ἐργάτην τῆς Ἑλληνικῆς ἀναγεννήσεως. Δημεῖθη μεταξὺ των μακρὰ κατὰ περιόδους ἀλληλογραφία και ὁ Ὁθων ἐπέλαμβάνετο πάσης εὐκαιρίας διὰ νὰ «ἐκρηάξῃ εἰς τὸν εὐγενῆ φιλέλληνα Εὐνάδου, τοῦ ὁποίου ἡ μνήμη θὰ εἶναι πάντοτε, ὅπως ἔλεγεν ὁ Ὁθων, εὐλογημένη εἰς τὴν Ἑλλάδα, τὴν βεβαίωσιν τῆς ἐκτιμῆσεώς του και τῆς ὑπολήψεώς του». Κατὰ τὴν 16 Ἰανουαρίου 1838 ἔγραψεν εἰς αὐτόν: «Δὲν ἠὰ ἔλθῃτε μίαν ἡμέραν νὰ ἐπισκευθῆτε τὴν Ἑλλάδα, ἢ ὁποῖα κατέστη πάντοτε ἀντικείμενον τοῦ ἐνδιαφέροντός Σας και διὰ τὴν ὁμοίαν ἐκάματε τόσον σημαντικὰς και ἰσοῦν εὐγενεῖς ἠνοιίας; Θὰ εἶμαι γοητευμένος νὰ Σας ἐπαναλάβω διὰ ζωῆς τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνωμοσύνης, τὰ ὁποῖα ἰστέω δι' Ὑμᾶς».

***

«Ἡ δυσφορία ὅμως τοῦ Εὐνάδου δὲν περιγράφεται ὅταν ἀντιμετώπιζεν ἐπὶ τῶν μεγάλων ζητημάτων τῆς Ἑλλάδος τὸ ἀναποφάιστον ἢ τὴν ἀδράνειαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στέμματος. Μετέδιδε τὰ συναίσθηματά του εὐλαβῶς εἰς τὸν πατέρα τοῦ Ὁθωνος, μεθ' οὗ στενωῶς συνεδέετο, και ἐπεκαλεῖτο τὴν παρὰ τῷ Βασιλικῷ Ὑψί του μεσολάθεσιν του, και ὁ φιλέλληνας Λουδοβίκος, ὅστις δὲν ἤγγονοι τὰ διοικητικὰ μειονεκτήματα τοῦ υἱοῦ του, ἰκέτευε τὸν Εὐνάδου «νὰ διατηρῆ διὰ τὴν ὠραίαν και ἐνδιαφερόουσαν Ἑλλάδα τὴν στοργὴν και τὸν ζῆλον

τοῦ ἀνέπτυξε τοσάκις δι' αὐτὴν». Και αἰσθανόμενος ποῖαν τινα ἀνησυχίαν διὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀπογοήτευσιν τοῦ Εὐνάδου, ἣτις θὰ ἦτο πλήγμα διὰ τὴν Ἑλλάδα, τῷ ἔγραψεν ἐν συνεχείᾳ κατὰ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1841: «Δὲν ἠὰ δυνηθῆτε νὰ χωρίσετε τὰ αἰσθήματά σας ἀπὸ τὸν Μονάρχην τῆς Ἑλλάδος, ἰσοῦν ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὴν, ὅσον και ἐξ ἀγάπης πρὸς ἐμέ». Και ὁ ἀγαθώτατος και εὐγενέστατος Εὐνάδου ἐπὶ μᾶλλον ἀφωσιούτο εἰς τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα.

***

«Ὅταν ἔχωμεν ὑπ' ὄψει μας τὴν ἀκατάβλητον, τὴν ἀναλλοίωτον, τὴν φλογερὰν αὐτὴν ἀρρώσιν τοῦ ἀνδρός πρὸς τὰ ἑλληνικὰ βίαια, πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἰδεώδη και πρὸς τὰ ἑλληνικὰ συμφέροντα. Ὅταν παρακολουθήσωμεν τὴν προσήλωσιν του πρὸς πᾶν τὸ Ἑλληνικόν, τὸν ἰσχυρισμὸν του πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα και τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν, τὴν θερμὴν, τὴν εὐλαβικὴν, τὴν ἀπείρατον λατρείαν του πρὸς τὴν ἀγνωστὸν τοῦ Ἑλλάδος, δὲν θὰ ἀπαιτηθῆ βεβαίως μαντικὴ τις δύναμις διὰ νὰ σχηματίσωμεν τὴν πεποίθησιν ὅτι ὑπὸ τὴν ἰσχυρὰν πνοὴν τοῦ Εὐνάδου ἐξεκολάφη ὁ τραπεζικὸς νεοσσοῦς τῷ 1841, ὅστις σήμερον ἀπέθῃ ὁ οικονομικὸς γίγας τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν.

***

«Ὁρθότατα γράφει ὁ φιλέλληνας Charpuisat περὶ Εὐνάδου: «Ὁ οἰκονομολόγος, ὁ ὁποῖος εἶχεν ὀργανώσει τὰ οικονομικὰ τῆς Τοσκάνης, δὲν ἀρῆκε τὸν φιλελληνισμὸν του νὰ παραπλανηθῆ εἰς τὴν οὐτοπίαν. Τὴν ἐπαύριον τοῦ πολέμου τῆς Ἀνεξαρτησίας, τῆς ὁποίας εἶχεν ἐπισπεύσει τὴν ἐπιτυχίαν διὰ τῆς διπλωματικῆς του ἐνεργητικότητος και τῆς προσωπικῆς του μεγαλοφυΐας, ὁ Εὐνάδου ἀποσχολήθη νὰ διαπλάσῃ πῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα».

***

«Τὸ γεγονός αὐτὸ διεπίστωσε και ἀνεγνώρισε και αὐτὸς ὁ πολιτικὸς ἐχθρὸς του Πάλμεστρου, ὅστις κατὰ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1836, μελονότι εἰς πολιτικὴν μετ' αὐτοῦ διάστασιν εὐρίσκετο, ἐν τούτοις «τὸν συνεχάρετο διὰ πᾶν ὅτι ἔπραξεν οικονομικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα, μοναδικὸν φαινόμενον ἀτόμου, ὅπερ εἰργάσθη διὰ μίαν χώραν ξένην πρὸς αὐτὸν και μάλιστα χωρὶς νὰ εἶναι καν ἀντιπρόσωπος αὐτῆς».

***

«Ἐξῆς ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἑλληνικῆς Ἀποκαταστάσεως, ἐξεσφάλισε τὴν συνεργασίαν ἐνός οἰκονομολόγου, ὅστις ἀπὸ ἠθικῆς ἀπόψεως ἐνέπνευσε πλήρη ἐμπιστοσύνην. Ὁμιλήσαμεν ἤδη περὶ τοῦ οἰκονομολόγου αὐτοῦ. Εἶναι ὁ Regny, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ἡ Γαλλία τῆ ὑποδείξει τοῦ Εὐνάδου πρὸς τὸν Καποδίστριαν και ὅστις ἀπέμεινεν ἀχρησιμοποίητος παρ' αὐτοῦ λόγῳ τοῦ φόνου τοῦ ἐξαίρετου, τοῦ ὑπερόχου ἐκείνου πολιτικοῦ.

Ὁ Regny μετὰ τὸν φόνον τοῦ Καποδίστρια παρέμεινεν ὀλίγον χρόνον εἰς τὴν Ἑλλάδα και ἐχρησιμοποίηθη διὰ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἐστάλη παρὰ τῆς Γαλλίας. Τὸ ἄ-

ποτέλεσμα τῆς πρώτης ἀποστολῆς του ἐνεθάρρυνε τὸν Ἐυνάρδον, πάντοτε ἀπασχολούμενον καὶ πάντοτε ἐνδιαφερόμενον διὰ τὴν οικονομικὴν τῆς πατρίδος μας πρόοδον καὶ δοθείσης εὐκαιρίας κατέρυγε πάλιν εἰς αὐτὸν ζητῶν τὰς ἐκ νέου ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ὑπηρεσίας του.

«Εἰς τὰ 1833 ἐπανευρίσκει τὸν Regny εἰς Ἑλλάδα τιμώμενον παρὰ πάντων καὶ προσαγορευόμενον κατὰ τὴν ἀφίξιν του ἐπιστήμως καὶ κατ' ἐντολὴν τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἀπὸ τὸν Δήμαρχον τῆς ἐνδόξου πόλεως τῶν Ἀθηνῶν «ὡς παλαιὸν φίλον τῆς Ἑλλάδος ἴσῃον ἤδη ἐκτιμώμενον διὰ τὰς προγενεσιτέρας του ὑπηρεσίας καὶ ἴσῃον ἐδύπολμπιον εἰς τοὺς κατοίκους τῶν Ἀθηνῶν». Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἱδρυσεν ὁ Regny καὶ διωργάνωσε, κατὰ τὸ γαλλικὸν πρότυπον, τὸ Ἑλεγκτικὸν μας Συνέδριον καὶ διετέλεσε πρῶτος αὐτοῦ Πρόεδρος. Εἰς τὰ 1837 εὐρίσκει τὸν Regny εἰς Ἀθήνας Γενικὸν Ἐπιμελητὴν τῆς Ἑλληνικῆς Οἰκονομικῆς Διαχειρίσεως.

«Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπουσιάζει εἰς Γαλίαν καὶ κατὰ τὸ 1838 ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ συμμετέχει ἐνεργῶς εἰς τὰς προσπάθειάς πρὸς ἱδρυσιν Τραπεζῆς ὑπὸ τοῦ Ἐυνάρδου. Εἶναι καὶ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῆς μελέτης τῶν πρὸς ἱδρυσιν τῆς Τραπεζῆς προτάσεων, ἀπολαμβάνει δὲ ἀφθόνης τῆς Βασιλικῆς εὐνοίας καὶ δι' ἐκτεταμένον, ἐμπεριστατωμένον καὶ λεπτομερῶν ἐπιστολῶν, ἐκ τῶν ὁποίων σήμερον, κύριοι, διασώζονται εἰς τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Γενεῦσης 300 τὸν ἀριθμὸν, θησαυρὸς τοῦτέστιν ἀνεκτίμητος καὶ ἀχρησιμοποίητος ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν ἔρευναν καὶ μελέτην, καὶ διὰ τῶν ὁποίων καθιστᾷ ἐνήμερον τὸν προστάτην καὶ φίλον τοῦ Ἐυνάρδου διὰ πᾶσαν οἰκονομολογικὴν καὶ τραπεζιτικὴν τῆς Ἑλλάδος κίνησιν».

Ὁ Ἐυνάρδος στερεῶς ἀποφασισμένος νὰ ἐδραιώσῃ ἓνα τραπεζιτικὸν καθεστῶς ἐν Ἑλλάδι, νὰ ἐγκλιμακτώσῃ τὴν τινὰ τὸν θεσμὸν αὐτὸν, δὲν ἤρκεσθη μόνον εἰς πλατωνικὰς προτάσεις καὶ εἰς ὑποβολὴν σχεδίων νόμου πρὸς ἱδρυσιν Τραπεζῆς.

Νοῦς θετικὸς, ἀντίληψις πρακτικὴ, ὀρθολογισμὸς ἀπέραντος ἐν τῇ ἐκδηλώσει τῶν σκέψεών του, τῶν ἀποφάσεών του, τῶν ἔργων του, κατ' Αὐγούστου τοῦ 1838, ἐποχὴν τοῦτέστιν καθ' ἣν ἐμελετῶντο ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως αἱ προτάσεις του, ἀπέστειλεν εἰς Ἀθήνας κεφάλαια προοριζόμενα διὰ τὴν ὑπ' αὐτοῦ προτεινομένην Προεξοφλητικὴν Τράπεζαν.

Τὰ κεφάλαια ταῦτα, ματαιωθέντος τοῦ σκοποῦ δι' ὃν προωρίζοντο, δὲν ἔπρεπε ν' ἀπεμείνον ἀργά. οὔτε δ' ἄλλως ἐπεθύμει ὁ Ἐυνάρδος νὰ τὰ ἐπαναφέρῃ εἰς Ἑλθεσίαν, φιλοδοξῶν νὰ προσφέρῃ νέας θετικὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἐν οἰκονομικῷ ὄργανῳ εὐρισκόμενον τότε Ἑλληνικὸν λαόν.

Τὴν διαχείρισιν τῶν χρημάτων αὐτῶν ἀνέθηκεν εἰς τὸν φίλον τοῦ Regny, ὅστις τὰ ἐνεπιστεύθη ἔπειτα εἰς τὸν Γεώργιον Σταύρου διὰ νὰ τὰ διαχειρίζεται τραπεζιτικῶς.

Τὸ κάτωθι χρονικὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης διασαφηνίζει ἀπελύτως τὰ πράγματα. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ σᾶς τὸ ἀναγνώσω.

«Ἐνῷ ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Τραπεζῆς — λέγει τοῦτο — ἐνηγολεῖτο εἰς τὰς ἐργασίας της, — ὠμιλήσαμεν δὲ ἤδη περὶ τῆς Ἐπιτροπῆς αὐτῆς — καὶ ἡ διαφωνία ἐβασίλευε μεταξὺ τῶν μελῶν της ὡς πρὸς τὰς καθυποβληθείσας προτάσεις, τὰ χρηματικὰ κεφάλαια, ἅτινα ἐστάλησαν ἀπὸ τὸν κ. Ἐυνάρδον διὰ νὰ κατατεθοῦν εἰς τὴν Προεξοφλητικὴν Τράπεζαν, διὰ τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος, ἤρχισαν νὰ χρησιμεύουν κατὰ ΔΙΑΤΑΓΗΝ ΤΟΥΤΟΥ εἰς προεξοφλητικὴν γραμματίων μὲ τριῶν μηνῶν προθεσίαν καὶ πρὸς 8 ο)ο κατ' ἔτος καὶ ταῦτα διὰ τὴν βοήθειαν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου.

«Συνδράμει οὕτω ὄχι μόνον τὸ μικρεμπόριον τοῦ τόπου ὁ Ἐυνάρδος, ἀλλὰ κτυπᾷ καὶ τὴν μάλιστα τῆς τοκαγλυφίας, ἧτις καταπιέζει τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν.

«Εἶναι μῆνες δύο μόλις, ἐξακολουθεῖ τὸ χρονικόν, ἀφ' ὅτου ἤρχισαν αἱ ἐργασίαι τῆς Προεξοφλητικῆς αὐτῆς Τραπεζῆς, καὶ μολόντι τὰ ἐπ' αὐτῇ τῇ χρήσει προσδιορισμένα κεφάλαια δὲν εἶναι κατὰ τὸ παρὸν μεγάλα, οἱ ἔμποροι τῶν Ἀθηνῶν ἤρχισαν νὰ αισθάνονται τὰς ἐξ αὐτῆς ὠφελείας. Οἱ δανειζόντες πρότερον μὲ ὑποθήκην καὶ μὲ ἐνέχυρον πρὸς 24 καὶ 30 ο)ο εὐχαριστοῦνται σήμερον νὰ δανείσων μὲ 15 καὶ 12 ο)ο».

Οὕτω διὰ τῶν ἀνωτέρω βεβαιούται τὸ γεγονὸς τῶν τραπεζιτικῶν ἐργασιῶν τοῦ Ἐυνάρδου ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1838.

Χαριέστατα περιγράφει τὴν λειτουργίαν τῆς «μικρᾶς αὐτῆς Τραπεζῆς» — ὅπως τὴν ἀπεκάλεσε ὁ ἴδιος ὁ Ἐυνάρδος — ὁ γνωστὸς εἰς τὴν παρελθούσαν γενεάν εὐφρόστατος οἰκονομολόγος ἀείμνηστος Γεράσιμος Λυκιαρδόπουλος. «Ἐν τινι γωνίᾳ ἐμπορικοῦ καταστήματος—λέγει ὁ Λυκιαρδόπουλος — κειμένου ἐν τῇ Πλατείᾳ τοῦ Δημοπρατηρίου, μικρὰ ἐτίθειτο τράπεζα ἐξ ἀπλοῦ ξύλου καὶ μὲ δύο ἐρμάρια, παρ' αὐτὴν δὲ ἀνήρ εὐτραφῆς ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας τριζούσης ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ σώματός του εἰς τὴν ἐλαχίστην αὐτοῦ κίνησιν.....»

ΙΔΡΥΣΙΣ ΣΧΟΛΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ Συνδέσμου Σ. Ε. Δ. Γ. ἐγένετο ἡ ἐπίσημος ἐναρξίς τῆς γυναικείας Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν, εἰς ἐσπερινὰ μαθήματα, ἡ Ἑλληνὶς ὑπάλληλος θὰ λαμβάνῃ μίαν σοβαρὰν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν, ἡ ὁποία θὰ τὴν καθιστᾷ ἱκανὴν ν' ἀντιμετωπίσῃ μὲ θάρρος καὶ αὐτοπεποίθησιν τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς. Ἀποσπῶμεν περιζοπάς ἀπὸ τὴν εἰσηγητικὴν ὁμιλίαν τῆς κυρίας Ἀφρας Θεοδωροπούλου καὶ τὰς προγραμματικὰς ἀνακοινώσεις τῆς κυρίας Μαρίας Σβώλου.

«Σᾶς καλέσαμε σήμερον, κυρίαί καὶ κύριοι, εἶπεν ἡ κ. Θεοδωροπούλου, νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμὲν ἓνα τρίτον θετικὸν ἔργον τοῦ Συνδέσμου μας. Εἶναι ἡ «Ἐσπερινὴ Σχολὴ Γυναικῶν ὑπαλλήλων», ποῦ αὐριον ἀρχίζει νὰ λειτουργῇ, καὶ ποῦ ἔχομε πεποίησιν ὅτι θὰ ἔχη ἀνυπολόγιστα

ἀγαθὰ ἀποτελέσματα γιὰ τὸν γυναικεῖον ὑπαλληλικὸν κόσμον. Ἡ ἐπαγγελματικὴ μόρφωσις τῆς γυναικὸς ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ κυριώτερα σημεῖα τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας προγράμματος. Εἴμεθα εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι ποῦ κατορθώσαμε σήμερον νὰ βάλωμε τὰς βάσεις μιᾶς σχολῆς ποῦ εἶναι προωρισμένη ἀργότερα, ὄχι μόνον νὰ βεβαιώσῃ τὴν Ἑλληνίδα ὑπάλληλον νὰ συμπληρώσῃ τὴν ἀτελεῖ τῆς ἐπαγγελματικῆς μόρφωσις καὶ νὰ τῆς εὐκολύνῃ τὸ δρόμον γιὰ τὴν προαγωγή της, ἀλλὰ νὰ δημιουργήσῃ κοινωνικὴ ἀντίληψιν σὲ ὅσας γυναικείας παρακολουθήσουν τὰ γενικὰ μαθήματα καὶ νὰ τῆς κάμῃ νὰ αισθανθοῦν τὰ δικαιώματα καὶ τὰς ὑποχρεώσεις των».

Τὰ κυριώτερα ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ὁμιλίαν τῆς κυρίας Σβώλου :

«Ὁ Σύνδεσμος ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς γυναικὸς παρακολουθῶν πάντα ἀπὸ κοντὰ τὴν ἐργαζομένην Ἑλληνίδα, ἐνόμισε καθήκον του νὰ κάμῃ ὅτι ἤμπορεῖ γιὰ νὰ δώσῃ τοῦλάχιστον εἰς τὴν Ἀθηναίαν ὑπάλληλον τὸ σπουδαιότερον ὄπλον σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα: Τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. Μὰ παραλλήλως ἐνόμισεν ἐξ ἴσου σπουδαῖο καὶ σκόπιμο νὰ τῆς δώῃ καὶ μερικὰς γενικὰς γνώσεις ἀπαραιτήτους στὴν ἰδιωτικὴ καὶ δημοσίᾳ ζωῇ της. Αὐτὸς εἶναι ὁ διπλοῦς σκοπὸς τῆς ἐσπερινῆς μας σχολῆς: Ἐλπίζομε πῶς μὲ τὰ δύο τῆς τμήματα, τὸ Ἐμπόριον καὶ τῶν Γραμμάτων, θὰ ἐξυπηρετήσῃ πολὺ τὴν γυναικεῖαν ὑπαλληλικὴν τάξιν. Τὸ προσωπικὸν τῆς Σχολῆς ποῦ τὸ ἐκλέξαμε μεταξὺ τῶν ἐλεγκτοτέρων εἰδικῶν ἐπιστημόνων, ἐγγυᾶται γιὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ μας.

«Καὶ ἀφοῦ ὠμιλήσαμε γιὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν τῆς γυναικὸς στὴ Βιομηχανίαν, στὴ Βιοτεχνίαν καὶ στὸ Ἐμπόριον, μᾶς μένει ἀκόμη ὁ κλάδος τῆς Γεωργίας. Μόνον νὰ σκεφθῇ κανεὶς ὅτι ἡ Ἑλλὰς εἶναι Κράτος κατ' ἐξοχὴν γεωργικόν, θὰ συλλάβῃ διὰ μιᾶς, χωρὶς καμμίαν ἄλλην δικαιολογίαν, τὴν ἔκτασιν τοῦ κακοῦ ἀπὸ τὴν ἑλλειψίν τῆς γεωργικῆς μορφώσεως. Καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ δὲν θὰ ἔχη κανεὶς νὰ μεμφθῇ μόνον τὴν ἑλλειψίν ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὴν περιφρόνησιν ποῦ ἐνέπνευσεν ἕως τώρα τὸ σχολεῖο πρὸς τὴν ἀγροτικὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀγροτικὴν ἐργασία. Αὐτὸ ἦτο τὸ μεγαλύτερον κληροδότημα τοῦ ψευτοκλαστικισμοῦ πρὸς τὴν νεολαίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, καὶ ἡ μεγαλύτερα πηγὴ τῆς κακοδαμονίας της. Ὡς πρὸς τὴν ὑπάρχουσαν ὀργάνωσιν τῆς γεωργικῆς μορφώσεως θὰ παρατηρήσωμεν πῶς καὶ ἐδῶ ἀρχίσουμε νὰ οἰκοδομοῦμε ἀπὸ τὴν ὀροσφῆ.

«Ἰπάρχουν σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα μιὰ ἰσώτερη γεωποινικὴ σχολὴ μὲ 85 μαθητῆς, τρεῖς μέσες γεωργικῆς, ἀπὸ τῆς ὁποίας λειτουργοῦν μόνον δύο, μὲ 100 μαθητῆς, καὶ δύο κατώτερες εἰδικῆς, μιὰ τυροκομικὴ μὲ 10 μαθητῆς καὶ μιὰ γεωργικὴ μὲ 50 μαθητῆς. Σύνολο δηλαδὴ μαθητῶν τῶν γεωργικῶν σχολῶν στὴν Ἑλλάδα τῶν ἐπὶ τὰ ἐκατομμυρίων κατοίκων, 245!

«Στὴ σειρά αὐτῆ πρέπει νὰ ἀναφέρω πῶς ὑπάρχει ἀκόμη καὶ μιὰ Ἀνωτέρα Δασολογικὴ Σχολὴ μὲ 60 μα-

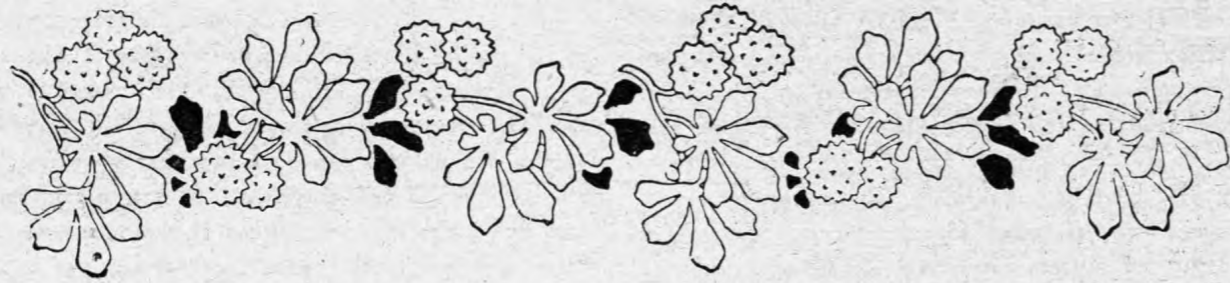
θητῆς, μιὰ μέση ποῦ δὲν λειτουργεῖ καὶ δύο κατώτερες μὲ 200 μαθητῆς. Σύνολον δηλ. 260 μαθητῶν, προωρισμένων γιὰ τὸ ἀνώτερον καὶ κατώτερον δημοσιούπαλληλικὸν προσωπικὸν τῆς Ἑλληνικῆς Δασολογικῆς ὑπηρεσίας. Ὅτι ὑπάρχει εἶναι τίποτε ἀπέναντι τῶν ἀναγκῶν, μάλιστα σήμερον, ποῦ ὅλα τὰ Κράτη μεταπολεμικῶς ἐστρεψαν ἰδιαίτερα τὴν προσοχὴν των στὸ χωριό, ἰσως γιὰτὶ ἀπ' ἐκεῖ κυρίως περιμένουν τὴν διόρθωσιν τῶν οἰκτρῶν οἰκονομικῶν ποῦ ἐκληροδότησε σὲ ὅλην τὴν Εὐρώπην ὁ πόλεμος. Ἀλλ' ἡ ἀνάγκη τοῦ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τῶν χωρικῶν δὲν ἀποτελεῖ μόνον ζωτικωτάτη ἀνάγκη τῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ ἀνάγκη καὶ κριτήριον γενικὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἐνὸς Κράτους. Καὶ πρέπει νὰ μᾶς κάμῃ πολὺ νὰ σκεφθοῦμε τὴν μεγάλην προσπάθειαν ποῦ κάμνουν οἱ πολιτισμένοι λαοὶ καὶ ἀκόμη καὶ μερικοὶ γειτονικαί μας Βαλκανικοὶ πρὸς αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν. Μόνον πλήρες δίκτυον ἀγροτικῆς μορφώσεως θὰ ἤμπορούσε νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ἀνω σκοποὺς καὶ κυρίως κατωτέρας καὶ συμπληρωματικῆς, ποῦ θὰ ἦτο περισσότερο προσιτὴ εἰς τοὺς γεωργικοὺς πληθυσμοὺς γιὰτὶ θὰ τοὺς ἐπέτρεπε νὰ ἐργάζωνται σύγχρονα.

«Καὶ ἂν ὅλοι αὐτοὶ οἱ κλάδοι τῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως ἀφοροῦν ἐξ ἴσου τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα, ὑπάρχει καὶ ἓνας ποῦ ἀφορᾷ ἰδιαίτερος τῇ γυναικί: Ἡ οἰκοκυρικὴ μόρφωσις.

Τὸ μόνον φωτεινὸ σημεῖον εἰς τὸν κλάδον αὐτὸν εἶναι μιὰ προσπάθεια τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας ποῦ ἐκδηλώθηκε πρὸ ὀλίγων χρόνων, μὰ ποῦ μένει ἀκόμη ἀνεκτέλεστος: Ἡ Χαροκόπειος Οἰκοκυρικὴ Σχολὴ ἀκόμη δὲν ὀργανώθηκε, ἂν καὶ ὑπάρχει τὸ κτίριον καὶ προσωπικὸ εἰδικὰ μορφωμένο εἰς τὸ ἐξωτερικόν, μὲ δαπάνας τῆς δωρεᾶς καὶ τοῦ Δημοσίου. Ὅσον καὶ ἂν προβληθοῦν αἱ πολιτικαὶ καὶ προοφυγικαὶ ἀνάγκαι, λόγω τῶν ὁποίων κατελήφθη τὸ κτίριον, τίποτε δὲν θὰ ἤμπερῆσῃ νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀβράνειαν ποῦ Κράτους.

Εἶναι περιττό, νομίζω, νὰ τονίσω τὴν κολοσσίδα ἀνάγκη τῆς ὀργάνωσεως καὶ τοῦ κλάδου αὐτοῦ ποῦ ἀποτελεῖ πραγματικὰ ὀλέκληρον ἐπιστημονικὸν κλάδον ποῦ δὲν ἄπα' οὐδ' νὰ περιλάβουν μεταξὺ τῶν κλασσικῶν τῶν σχολῶν τὰ Πανεπιστήμια τῶν προηγμένων λαῶν. Ὅλοι οἱ διεθνεῖς φεμινιστικοὶ Σύλλογοι ζητοῦν τὴν ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομικῆς μορφώσεως, ἀντίθετα μὲ ὅτι συνήθως πιστεύουν οἱ ἄνδρες, πῶς δηλαδὴ ὁ φεμινισμὸς περιφρονεῖ τὸ οἰκοκυρικὸν ἐπάγγελμα. Γιὰτὶ περὶ ἐπαγγέλματος πρόκειται ποῦ ἔχει καὶ αὐτὸ ἀνάγκη νὰ στηριχθῇ εἰς τὰ δεδωμένα τῶν ἐπιστημῶν. Καὶ ἐδῶ ὁμως προέχει ἡ ὀργάνωσις τῆς κατωτέρας καὶ συμπληρωματικῆς μορφώσεως. Καὶ δὲν ἤμπερῶ νὰ μὴ ἀναφέρω εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πόσο καλὰ ἀποτελέσματα εἶχεν εἰς πολλὰς χώρας τὸ σύστημα τῶν κινητῶν σχολείων μὲ τὴν διδασκαλίαν των ἀπὸ προσωπικὸν περιόδου, ἀπὸ χωριὸν σὲ χωριό, καὶ πῶς ἡ γειτονικὴ μας Σερβία τὸ ἔχει ἤδη εἰσαγάγει ἀπὸ ἀρκετοῦ χρόνου».

ΞΑΝΑΓΥΡΙΣΜΑ

Χηράμενη τοῦ Ροδακιοῦ, νοικοκυρὰ τοῦ Ροῦμπη
καὶ οὐ ψυχοκορούλα δημοροσιά...
ποὺ ἀναγτες Σαββατόβραδο τὸ φούρο μας με θρούμπι
καὶ μουκοδόλα ἢ γειτονιά...

Ἀρχόντισσα τοῦ Ραγκαβᾶ, τῆς Πλάκας ἀνεράϊδα
με τ' ἄλλικο φεοάκι σου σιραβὰ
ποὺ τέτιο νάξι λαγγερὸ ποτές μου δὲ ματάειδα,
καὶ με σᾶς κρυφό, πῶς με τραβᾶ;

Καὶ σὺ γλυκοκελλάρομα τῆς βρύσης σὺ το νεροσέκι
τῆς γειτονιάς μου τῆς παληᾶς
καὶ σὺ κισσὸ ποὺ ἀνάμπλεκες τὰ φύλλα σου παρέκει
με τ' ἄνθια τῆς τριανταφυλλιάς...

Κι' ἂν τὸ νερό σου στέρευε γλυκειὰ παληὰ μου βρύση
μ' ἀκόμα σὶν ψυχὴ μου ρέει καὶ χύνεται.
Ροῦγες, σοκάκια, ἀνλόπορες: λιγνὸ μου κωπαρίσοι!
Τὸ αἷμα, νερὸ δὲ γίνεται!

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΒΟΣΚΟΥ

Ἀπὸ νύχτες τὸ βλαχόπουλο ψυχομαχᾶ καὶ λιώνει
— Κλάψτε ραχοῦλες καὶ βουρὰ —
τὴν τρίτη ἀγγελιοφόρεσε: τὰ χέρια του σιωρώνει
τὸν νύσανε τὰ γιορτινά.

Τρεῖς νιομφεκιές τοῦ ρίξανε ψηλὰ σὺ το σελιγκάτο
σινιρόφια καὶ τσοπάνοι
γιὰ ν' ἀκουοτῆ κι' ἀντίπερα τὸ θλιθερὸ μαντάτο
περνώντιας σιάνη-σιάνη.

Ἐδῶθε... ἐκεῖθε τὸν ζητᾶ ἢ ἀρνάδα ἢ χαϊδεμένη
βληχώντιας σὶν ἀγέρα.

Καὶ σὶν καλύδα ἀπόμεινε σὲ μιὰ γωνιὰ ριγμένη
πεντάροφρη ἢ φλογέρα!

N. ΠΕΤΜΕΖΑΣ (ΛΑΥΡΑΣ)

ΘΕ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗΝ ΚΙΝΗΣΙΝ ΘΘ

ΘΕΑΤΡΑ

Τὰ θεάτρα μας ἐτελείωσαν ἐφέτος τὴν θερινὴν τὼν πε-
ριόδων με δύο τιμητικὰς ἐξ ἴσου ἐνδιαφερούσας: Τὴν τι-
μητικὴν τοῦ κ. Βεᾶκη καὶ τὴν τιμητικὴν τοῦ κ. Μυράτ.

Ὁ πρῶτος ἔδωκε τὸν «Καθηγητὴν Κλενώδ» τῆς Δανίδος
συγγραφέως κυρίας Βράμσον καὶ ὁ δεύτερον τὸν «Ριχάρ-
δον Γ'» τοῦ Σαίκσπερ. Ὁ «Καθηγητὴς Κλενώδ» εἶναι ἕνα
δρᾶμα, τὸ ὁποῖον παρουσιάζεται με ἀξιώσεις μεγάλης ἐπι-
βολῆς. Καὶ πράγματι. Ἔχει πολὺ ἐνδιαφέρον ὁ τύπος τοῦ
Καθηγητοῦ Κλενώδ, ὁ ὁποῖος μισάνθρωπος, ἄσχημος, ἀνά-
πηρες, ἀλλὰ καὶ σοφὸς ἀγωνίζεται με κάθε μέσον νὰ κερ-
δίση τὴν ἀγάπην ἢ καὶ τὸν οἰκτον ἀκόμη τῆς γυναικὸς τοῦ
ἀγαπᾶ.

Εἰς τὸν ρόλον τοῦ ἥρωος αὐτοῦ ὁ κ. Βεᾶκης ἦτο ἀπαρά-
μιλλος. Διηγήθησε τὸν χαρακτῆρα τοῦ Κλενώδ με τέχνην
συναρπαστικὴν καὶ βαθυτάτην ψυχολογίαν. Ἀμίμητος καὶ
ἀπὸ ἀπόψεως σωματικῆς ἐμφανίσεως καὶ ἀρτιωτάτης δυσ-
μορφίας. Τὸ ἐκλεκτὸν κοινόν, τὸ ὅπ' ἰον παρηκολούθησε τὸν
τιμημένον καλλιτέχνην, ἐχειροκρότησε με πολὺν ἐνθουσια-
σμόν τὴν τέχνην τοῦ κ. Βεᾶκη.

***

Δυστυχῶς τὴν αὐτὴν κολακευτικὴν κρίσιν δὲν ἠμποροῦμεν
νὰ γράψωμεν καὶ διὰ τὸν κ. Μυράτ ὡς Ριχάρδον Γ'. Τὸ
Σαίκσπερειον ἔργον ἀπὸ τὰ δυνατώτερα καὶ δυσκολώτερα
δὲν εἶναι διὰ τοὺς ὄμους τοῦ κ. Μυράτ. Ἐπιανετὴ βεβαίως
ἢ προσπάθειά του, ἀλλὰ δυσκολομίμητον τὸ θάρρος του.
Πλησίον τοῦ κ. Μυράτ ἢ κυρία Μαρίκα Κοτοπούλη ὅπως
πάντοτε ὑπὲρ τὸ δέον καλὴ εἰς τὸν ρόλον τῆς Βασι-
λίσσης Μαργαρίτας.

***

Εἰς τὸ θεάτρον «Διονύσια» ἢ κ. Κυβέλη ἔδωκε με πολλὴν
ἐπιτυχίαν τὴν «Ἐξαδέλφην ἀπὸ τὴν Βαρσοβίαν». Ἡ κο-
μῶδία αὐτὴ τοῦ Βερνέιγ εἶναι ἕνα ἔργον ὄχι βεβαίως με με-
γάλας φιλολογικὰς ἀξιώσεις. Εἶναι ἐν τούτοις ἔξυπνον καὶ
ἀρκετὰ καλοβαλμένον καὶ με τὸ παίξιμον τῆς κυρίας Κυ-
βέλης προκαλεῖ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ.

Εἰς τὸν «Ἀπόλλωνα» ἐδόθη ὁ «Κνὸς» τοῦ Μολιέρου κατὰ
μετάφρασιν τοῦ κ. Ξενοπούλου. Τὸ κοινόν δὲν ἐφάνη πρό-
θυμον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν νέον θίασον, ὅστις ἀνέλαβε νὰ
παίξῃ εἰς τὸν «Ἀπόλλωνα», καὶ φαίνεται ὅτι πολὺ συντό-
μως θὰ διαλυθῆ.

***

Πλὴν τὼν ἰδικῶν μας θιάσων, ὅσοι ἀκόμη ἐξακολουθοῦν
τάς παραστάσεις τῶν, εἴχομεν καὶ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ Γαλ-
λικοῦ θιάσου τῆς κυρίας Λυτζέρ, ὁ ὁποῖος ἔπαιξεν εἰς τὰ
«Διονύσια» σειρὰν γαλλικῶν ἔργων. Ἦρξισε με τοὺς
«Νέους Κυρίους», τὴν σύγχρονον αὐτὴν γαλλικὴν σάτυρον,
ἢ ὁποῖα στηρίζεται τόσο πολὺ ἐπὶ τῆς πραγματικότητος!
Ὅλοι οἱ ἠθοποιοὶ ἔπαιξαν τέλεια τοὺς ρόλους τῶν.

***

Ἐπίσης εἶχε πολλὴν ἐπιτυχίαν ἕνα κομῶδον ἔργον τοῦ
Γάλλου συγγραφέως κ. Ζεραλντὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἄν ἰ-
θελα...»

Ἡ κ. Λιτζέρ ἔπαιξε παρὰ πολὺ καλά.

***

Τὸν θίασον τῆς κυρίας Λυτζέρ διεδέχθη ἡ Γαλλικὴ Ὁ-
περέττα τῆς κ. Μάρθας Φεράρ. Τὸ ἀθηναϊκὸν κοινόν με
τὴν αὐτὴν προθυμίαν ὑπεστήριξε καὶ τὸν θίασον τῆς κυρίας
Φεράρ.

ΣΥΝΑΥΛΙΑΙ

Εἰς τὸ θεάτρον «Κεντρικόν» ἐξακολουθοῦν αἱ συναυλίαι
τοῦ Συλλόγου τῶν Συναυλιῶν. Ἡ τετάρτη συναυλία εἶχε
πρόγραμμα με ἔργα κλασικῆς Ρωσικῆς μουσικῆς. Τὸ ἐξέχον
μέρος τῆς συναυλίας αὐτῆς ἦτο «Τὸ θεῖον Ποίημα» τοῦ
Σχοιάμπαν. Ὁ κ. Μποντικόφ εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐκτε-
λέσῃ ἐπιτυχῶς τὴν δύσκολον ταύτην σύνθεσιν καὶ νὰ δείξῃ
τὰ μεγάλα μουσικὰ του χαρίσματα. Ἡ συναυλία ἐτελείωσε
με Τσαϊκόφσκι. Ἐκτελεστὴς ὁ κ. Βαράζ.

***

Εἰς τὴν πέμπτην συναυλίαν ἐκυριόρχησεν ὁ Μπετόβεν.
Ἐνδεκα Βιεννέζικοι Χοροί. Εἶναι μία ἀνέκδοτος σειρὰ τοῦ
μεγάλου μουσοργου, ἢ ὁποῖα ἐξετελέσθη με ἀσυνήθη λε-
πτότητα ὑπὸ τοῦ κ. Μητροπούλου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκτέλεσις
τῆς 5ης Συμφωνίας τοῦ Μπετόβεν δὲν ὑστέρησεν εἰς ἐπι-
τυχίαν. Εἰς τὴν συναυλίαν αὐτὴν ἔκαμε τὴν ἐμφάνισιν του
καὶ ὁ κ. Γκοντόφσκι, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε με κλασικὴν ἀπλότητα
καὶ τέχνην τὸ «Κονσέρτο εἰς Σὸλ» τοῦ Μπετόβεν.

***

Εἰς τὴν ἕκτην καὶ ἑβδόμην συναυλίαν ἡ αὐτὴ ἐπιτυχία
τῶν ἐκτελεστῶν καὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν μουσικῶν συνθέσεων.

ΕΚΘΕΣΙΣ

Εἰς τὴν μεγάλῃν αἴθουσαν τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τε-
χνῶν, ὁ κ. Γ. Ροῖλὸς ἔκαμεν ἐφέτος τὴν ἐκθεσιν τῶν καλ-
λιτεχνικῶν του ἔργων. Παρῆλθε μία δλόκληρος ἐξαιτία ἀπὸ
τὴν τελευταίαν ἐκθεσίν του, ἢ ὁποῖα τόσον πολὺ ἐνδιαφέρον
εἶχε προκαλέσει τότε. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ὁ κ. Ροῖλὸς
εἰργάσθη με ζέσειν, με ἀφοσίωσιν, ἐδημιούργησε νέα πρω-
τότυπα ἔργα, καὶ τὰ ἔργα αὐτὰ τὰ ἔθεσεν εἰς τὴν διάθεσιν
τῶν φιλοτέχνων, ἐκθέτων αὐτὰ εἰς τὴν μεγάλῃν αἴθουσαν
τῆς Σχολῆς τῶν Καλῶν Τεχνῶν.

Δὲν γνωρίζει κανεὶς γράφων περὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ κ.
Ροῖλὸς ποῖον ἔργον νὰ ἐπαινέσῃ πρῶτον καὶ ποῖον ἕστερον.
Ὅλα, ὅλα φέρουν τὴν σφραγίδα τῆς ἀξίας τοῦ Ἑλληνος
καλλιτέχνου. Καὶ ἡ μικρὸς εἰκόνες, ὅπως τὸ «Ἐσκή-Σεχίφ»,
τὸ «Λουτράκι», τὰ «Μέθανα», ἢ «Γλυφάδα», τὸ «Φάληρον»,
ἀλλὰ καὶ οἱ μεγάλοι πίνακες, ὅπως ὁ «Ἰππόλυτος» καὶ τὸ
«Χαῖρε Ραββί». Βεβαίως καὶ οἱ δύο αὐτοὶ πίνακες εἶναι τὰ
τελειώτερα ἔργα ὄχι μόνο τοῦ κ. Ροῖλὸς, ἀλλὰ τῆς τελευ-
ταίας καλλιτεχνικῆς παραγωγῆς. Ὁ θάνατος τοῦ Ἰππολύ-
του, τοῦ ὀραίου παλληκαριοῦ, τὸν ὁποῖον ἀπθανάτισεν ὁ
Εὐριπίδης καὶ ἔψαλλεν ὁ Ρακίνας, εὐρήκεν εἰς τὸν ζωσιτή-
ρα καὶ τὴν τέχνην τοῦ κ. Ροῖλὸς τὴν τρίτην ἐκδοχὴν τῆς
δόξης του. Με τὸν τραγικόν του, τὸν μοιραῖόν του θάνατον,
ἔδωκεν εἰς τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην ἕνα θέμα ὑπέροχον,
μᾶς ἐχάρισεν ἕνα πίνακα ἀπαραμίλλου τέχνης, εἰς σύνθεσιν,
εἰς γραμμὰς, εἰς χρῶμα, εἰς ζωὴν, καὶ ὅλα αὐτὰ βασισμένα
εἰς τὸν θάνατον...

Εἰς τὸν ἄλλον μεγάλον πίνακά του με τὸν τίτλον «Χαῖρε
Ραββί» ὁ κ. Ροῖλὸς ὑπερέβη ἑαυτόν. Ὑπάρχει τόση θεϊκὴ
ἐκφρασις εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ καὶ τόση ὑποκρισία
εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰούδα, ὅστε ζωντανεῖται ἐμπρὸς εἰς
τὸν θεατὴν τὸ δρᾶμα τοῦ Μεγάλου Ναζωραίου. Διότι ἀσφα-
λῶς τὴν ὄραν ποὺ ἔδιδεν ὁ Ἰούδας τὸ προδοτικόν του φι-
λημα, αὐτὴν τὴν ἐκφρασιν θὰ εἶχεν ἢ μορφὴ τοῦ Θεαν-
θρώπου.

Δὲν ἐπιχειροῦμεν μεγαλειώτερον ἀνάλυσιν τοῦ πίνακος αὐ-
τοῦ τοῦ κ. Ροῖλὸς. Πρέπει κάθε φιλότεχνος νὰ τὸν ἴδῃ, νὰ
τὸν θαυμάσῃ καὶ νὰ εἶναι πεπεισμένος ὅτι μέσα εἰς τὴν πε-
λοτητα τῶν ἡμερῶν μας εἶχε τὴν τύχην νὰ ἀτενίσῃ ἕνα
Θεόν.

Από τα υπερεκατόν έργα του κ. Ροϊλού μέχρι της ημέρας που γράφομεν έπωλήθησαν πλέον των έβδομήκοντα. Αυτό είναι ασφαλώς μία ένδειξις άρκετά εδύοιωνος δια την νεοελληνικήν τέχνην.

***

Είς τόν «Παρνασσόν» ο κ. 'Απόστολος Γεραλής εκθέτει δια πρώτην φοράν έργα του. 'Εκείνο το όποιον κάμει έντύπωσιν είς τα έργα του κ. Γεραλή είναι τό φώς. "Ένα φώς πραγματικό, θερμό, 'Ελληνικό, που φωτίζει όλα και όλες χωρίς ύπερβολήν και χωρίς επιτήδευσιν. 'Ο κ. Γεραλής απέδειξε με την εκθεσίον του, ότι κατέχει και αυτός τό καλλιτεχνικόν δαιμόνιον, τό όποιον γνωρίζει τόσον πολύ ν' άνταρξικήν μέσα είς τούς μικρούς και μεγάλους πίνακας του. Έργα έπωλήθησαν άρκετά.

Η ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

'Ο φιλολογικός κόσμος της Σουηδίας πενθεί την άπώλειαν ενός των καλλιτέρων της δραματοργών και δημοσιογράφων, του Ροϊνאר Σιλντ. 'Ο μέγας αυτός συγγραφέυς άγνωστος σχεδόν είς ήμάς άπέθανεν είς ηλικίαν 37 έτών, ύστερα από μίαν σύντομον, αλλά ένδοξον φιλολογικήν δρασίαν. Τό πρώτον βιβλίον του έξεδόθη τό 1912 και φέρει ως τίτλον «'Ο θριαμβευτής έρωσ». Έγραψε κατόπιν τέσσαρα μυθιστορήματα. Τό 1920 εκλέγεται διευθυντής του θεάτρου του Χελσινγκφόρς και γράφει τό πρώτον του θεατρικόν έργον, τό «Σαλγκμάνεν», τό όποιον θα παίξη έφέτος στο Παρίσι ο διακεκομμένος ήθοποιός Πιτισέφ.

—'Η γνωστή Γαλλίς συγγραφέυς κ. Κολλέτ έξελέγη μέλος της «Λέσχης των συγγραφέων» των Βρυξελλών.

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

Θαυμάσια έργα προαναγγέλλονται είς τό «Αττικόν» διά τόν μήνα Δεκέμβριον. 'Ιδίως «Ρομπέν ο βασιλεύς των δασών» θ' αφήση έπ'αχήν. είς τούτς 'Αθηναίοις δια τόν πλού τον των εικόνων του και την δραματικήν όντητά του.

Είς τό «Σπλέντιτ» θα δοθούν ο «Γίγας» και «Οί δύο μάγκες».

ΠΟΙΚΙΛΗ ΣΕΛΙΣ

Η ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

"Όταν ή νύξ λίπει, είς την Νέαν 'Υόρκην, είναι πολύ επικίνδυνον να εξέλιθη κανείς είς τόν δρόμον. Οί λησται είναι τόσον πολυάριθμοι, ώστε δέν περνά ήμέρα χωρίς να σημειωθούν ένοπλιοι επιθέσεις. Πολλάκις, ένώ οί πλούσιοι τραπεζίται περιπατούν είς τόν κεντρικώτερον δρόμον, τό Μπροντουέ, ύφίστανται επιθέσεις κλεπιών, οί όποιοι σχεδόν πάντοτε διαφεύγουν, σφοι και άδλαβεΐς, επιβαίνοντες αυτοκινήτων και συναποκομίζοντες χορήματα και διάφορα τιμαλφή αντικείμενα. Πολλάκις δέ οί κλέπται αυτοί παρακολουθούν τας συζύγους των πολυεκατομυριούχων, όταν επιστρέφουν από τόν χορόν την νύκτα, εισέρχονται μαζί των είς τας οικίας των και τας ληστεύουν. 'Η 'Αστυνομία Νέας 'Υόρκης απέφασισε να θέση τέρμα είς αυτήν την κατάστασιν. Ούτως έννέα τεθωρακισμένα αυτοκίνητα, ώπλισμένα με πολυβόλα, θα

περιπολούν την νύκτα είς τας όδους της πόλεως και έχουν διαταγήν να γονεύουν επί τόπου πάντα ληστήν. Οί επιβαίνοντες των αυτοκινήτων αυτών αστυνομικοί πλην των πολυβόλων θα έχουν και βόμβας και δακρυγόνα άέρια. "Αν οί κλέπται θελήσουν να άμνηθούν, τότε αί όδοι της Ν. 'Υόρκης θα παρουσιάσουν τό νέαμα άληθούς πεδίου μάχης.

***

Ν ΑΡΧΑΙΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΡΓΟΝ

Τό 'Αρχαιολογικόν Μουσείον του Βερολίνου πρόκειται να πλουτισθί με ένα άκόμη έργον της αρχαίας 'Ελληνικής Τέχνης. Είναι έν άγαλμα αρχαίας 'Ελληνικής θεάς, τό όποιον προέρχεται έξ 'Ελλάδος και ήγοράσθη από Γερμανούς πλουσίους που τό παρεχώρησαν είς τό Μουσείον. Τό έργον αυτό είναι άπραμίλλου τέχνης, κατά δέ τούς Γερμανούς αρχαιολόγους, άποδίδεται είς τόν Φειδιάν. 'Ολόκληρος ο γεωματικός τύπος είναι κατενθουσιασμένος εκ της επιτυχίας αυτής και δημοσιεύει είς την πλέον περιβλεπτον ύέσιν τό άρχαίον 'Ελληνικόν άριστούργημα.

***

ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΩΔΗΣ ΑΥΤΟΚΤΟΝΙΑ

Είς την Γαλλίαν δύο σύζυγοι άνω των έβδομήκοντα έτών, οί όποιοι δέν έζων φαίνεται και τόσον άρμονικά, απέφασισαν ν' αυτοκτονήσουν. Δεδέντες λοιπόν από τούς καρπούς διηυθύνθησαν είς τόν πησίον ποταμόν. 'Αλλά την στιγμήν κατά την όποιαν ή σύζυγος εορρίφθη είς τόν ποταμόν, τό σχοινάκι εκόπη και τό έτερον ήμισον έμεινεν είς την όχθην. 'Ο σύζυγος άρχισε να φωνάζη επικαλούμενος βοήθειαν, καθώς και ή αυτόχειρ. Έτρεξαν τότε ο σταθμάρχης και πολλοί επιβάται του διερχομένου εκείθεν τραίνου και έσωσαν την άηγήσιομένην.

***

ΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑΙ ΕΚΔΡΑΗΣΙΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

'Η μεγαλειτέρα εκκλησία του κόσμου είναι ο ναός του 'Αγίου Πέτρου της Ρώμης, οτις δύναται να περιλάβη 45,000 πιστούς· κατόπιν έρχεται ο ναός του Μιλάνου (36,000), ο 'Αγιος Παύλος του Λονδίνου (32,000), ο καθεδρικός ναός της Κολωνίας (32,000), ή Παναγία των Παρισίων (21,000).

***

ΤΟ ΘΕΑΤΡΟΝ ΤΟΥ ΜΠΑ'Υ'ΡΟΥ'Τ

"Υστερα από δέκα έτών διακοπήν των παραστάσεων του, τό περίφημον θέατρον του Μπαϋρόυτ, ήρτισε τελευταίως να χαρίζη πάλιν είς τούς άπειροσθίμους άκροατάς του την άπόλασιν των παραστάσεων των μελοδραμάτων του μεγάλου Βάγκερ. 'Ο κόσμος έτρεξε πρόθυμος να παρευρεθί είς την πρώτην παράστασιν. Πρώτον έργον παίχθη ένα από τα άριώτερα δημιουργήματα του δαιμονίου μουσουργού «Οί άρχιτραγουδιστές της Νυρεμβέργης». 'Ο ένθουσιασμός του άκροατηρίου ήτο άπερίγραπτος.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

'Υπό του 'Εκδοτικού Οίκου «'Αγκύρας» έξεδόθησαν ή «ΚΥΡΙΑ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΥ» του Πέτρου Λοτί, κατά μετάφρασιν του κ. Δημ. Α. Βασιλείου, ή «ΑΛΛΗ» του I. Heimburg κατά μετάφρασιν της δεσποινίδος Δώρας, ή «ΑΓΑΠΗ ΠΟΥ ΦΕΥΓΕΙ» και ή «ΓΕΛΕΥΤΑΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ» του Henry Bordeaux και ή «ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ και Σα» του Γαβριήλ ντ' Άννουντιο, κατά μετάφρασιν Πέτρου Πικρού.

'Υπό του 'Εκδοτικού Οίκου «Ζηρώκη» έξεδόθησαν ή «ΧΑΝΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΕΖΑ» υπό I. Μ. Παναγιωτοπούλου και ή «ΖΩΗ ΕΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1924—1925» υπό Μιχαήλ Π. Μιχαλοπούλου.

'Υπό του 'Εκδοτικού Οίκου «'Ελε. Θερουδάκης» έξεδόθη ή «ΠΕΝΤΑΡΦΑΝΟΣ» υπό Α. Παπαδιαμάντη.

'Υπό του 'Εκδοτικού Οίκου «Μ. Σ. Σαραθιζεβάνη» έξεδόθη ή τρίτος τόμος των «ΚΡΙΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ» υπό Άλ. Ζη Θρούλου. Είς τόν τόμον αυτόν κρίνεται μετά της γνωστής έμβριθείας της συγγραφείας τό ποιητικόν έργον των κ. κ. Γεωργίου Χατζοπούλου, Μαλακίση, Καβάφη και Πορφύρου.

'Υπό της 'Εταιρείας των 'Ελλήνων Θεατρικών Συγγραφέων» έξεδόθη «ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟΝ ΤΕΥΧΟΣ» διά την θεατρικήν τριαζονταετηρίδα του κ. Γρηγορίου Ξενοπούλου. Είς τας υπερεκατόν σελίδας του τεύχους τούτου συγκεντρώνται όχι μόνον «γ γ ω μ α ι, χ α ι ρ ε τ ι ο μ ο ι κ α ι ε υ χ α ι» των επίλεκτων λογίων και ήθοποιών μας, αλλά και άλλη ποικίλη ύλη βιογραφική, βιβλιογραφική, και θεατρικογραφική, άναδεικνύουσα τό έργον του 'Ελληνος συγγραφέως ως έν των περιφανεστέρων είς την σύγχρονον λογοτεχνικήν ζώην της πατρίδος.

'Υπό των 'Εκδοτικών Καταστημάτων της «'Ακροπόλεως» έξεδόθησαν οί «ΠΙΝΕΣ», δράμα σε τρία μέρη, γραφέν υπό του γνωστοτάτου θεατρικού συγγραφέως κ. Θ. Συναδινού. 'Η άνάγνωσις του έργου τούτου έπισφραγίζει την άρίστην έντύπωσιν που απέκομισαν οί πολυλήθεις θαυμασταί της από σκηνης διδασκαλίας του. Παρμένο από την σύγχρονον έλληνικήν ζώην που έδημιούργησεν ή πολιτική άνθηκότης όλόκληρον δεκαετηρίδον, μας δίδει εικόνας άληθινάς, άδιάστους, ειλκρινείς της άπατηλής ιδεολογίας, ήτις επέτυχε να διαμορφώση έν 'Ελλάδι κομματικά πλήθη χωρίς συνείδησιν, χωρίς άνωτέρας πόθους, χωρίς επύγνωσιν των δικαιωμάτων του άτομου ως κοινωνικού και πολιτακού παράγοντος. 'Από τούτου άπόψεως τό 'Ελληνικόν θέατρον έξελίσσεται είς άμθωνα, από του όποιου μαστιγούται και πατάσεται ή πολιτική δράσις εκείνων, οτινες χωρίς ιδανικά και χωρίς συνείδησιν ύπεισέρχονται είς τόν δημόσιον βίον και είναι άξιος παντός έπαίνου ο κ. Συναδινός, οτις μετά τόσης δεξιώτητος και τέχνης έξετέλεσε τόν άθλον αυτόν.

'Υπό του κ. Σ. I. Ζήσηλα έξεδόθη είς Πειραιά κατά έπιμελημένην μετάφρασιν έν του Ρωσικού τό έργον τό φέρον τόν τίτλον «ΤΑ ΦΡΥΔΙΑ ΤΗΣ ΩΧΟΝΙΑΣ».

'Υπό του 'Εκδοτικού Οίκου του κ. 'Ανδρέα Πάσχα έξεδόθη ή «Ι'ΝΩΜΟΛΟΓΙΑ» υπό του κ. Γ. Ν. Φιλαρέτου. 'Ο σεβαστός ήμων φίλος, ο διαπρεπής επιστήμων, ο άκαταπνητος έρευνητής της έθνικής μας ζωής, ο εκ των πολυγραφώτερων και έμβριθεστέρων συγγραφέων μας έστράφη πρός την άκένωτον πηγήν της ελληνικής σοφίας και είς τομίδιον έξ ύπερπνευήκοντα σελίδων συγκεντρώνει τας γνώμας των περιφανεστέρων φιλοσόφων του άρχαίου 'Ελληνικού κόσμου.

'Ο κ. Φιλάρετος, μία από τας ευγενεστέρας φυσιογνωμίας της πνευματικής ήμων ζωής, άκατάβλητος είς εργατικότητα,

πιστεύων είς την ζωτικότητα της 'Ελληνικής φυλής και δνεινοπολών δια τόν 'Ελληνικόν λαόν ένα βάπτισμα πολιτισμού, έπιστήμης, ήθικης και ψυχικής έξυγείανσεως, προτίθεται να συνεχίση τό έργον τούτο, έπαφώνων είς τας έπερχομένας γενεάς «ένα τεράστιον και πολύφωνον λαμπτήρα» Ικανόν και την ελληνικήν συνείδησιν να έξυγείανη και τούς άλλους λαούς να διαφωτισί.

'Υπό του κ. Δημ. Α. Ζωγράφου, έρευνητού της γεωργοοικονομικής και δημοσιονομικής ζωής της χώρας, γνωστού δέ ήδη εκ του τρίτου έργου του ή «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ», έξεδόθη προσφάτως νέον έργον, έξαιρετικού ένδιαφέροντος, ή «ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΙΑΡΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ» (1833—1843) 'Τόμος Α'.

Διά του έργου τούτου άποκαλύπτεται μία άγνωστος πτυχί του έθνικού, οικονομικού, κοινωνικού και τραπεζιτικού ήμων βίου και παρέχεται είς τόν άναγνώστην είς πικράς σελίδας σειρά περιπετειωδών ή μάλλον μυθιστορηματικών λεπτομερειών διαρκείας όλόκληρον έκταείας, μέχρις ού τεθώσι τα θεμέλια, έφ' όν άνηγήρθη ο πρώτος 'Ελληνικός Τραπεζητικός οργανισμός, ο έξελιχθείς έντός 83 έτών είς τόν σημερινόν κολοσσόν.

Τό έργον άναγινώσεται άπλήστως από τόν τραπεζικόν κόσμον της χώρας και τυγχάνει της ιδιαίτερας προσοχής του προσωπικού της 'Εθνικής, είς τόν Σύλλογον του όποιου τό άφιέρωσεν ο Συγγραφέυς.

'Ο ήδη εκδοθείς Α' τόμος πωλείται και είς τά Γραφεία ήμων άντι Δραχ. 50.

ΕΛΠΙΣ.—'Εβδομαδιαία έφημερίς. 'Εκδίδεται είς Κέρκυραν.

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ.— Διευθύντρια Σύμβουλος ή κ. 'Ελένη Κορύλλου.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ.— Δεκαπενθήμερον φιλολογικόν περιοδικόν, εκδιδόμενον είς Βόλον υπό όμίλου φιλολογοίντων νέων.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ.— Μηνιαίον περιοδικόν. 'Εκδίδεται είς Θεσσαλονίκην.

I' Europa Orientale—Roma. Libre.—Directeur Ms Roussel, Montpellier, Herault, France.

ΥΠΑΛΛΗΛΙΚΗ ΕΝΩΣΙΣ.— 'Εβδομαδιαίον οργανον της Λέσχης των δημοσίων ύπαλλήλων.

ΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.— Διευθυντής Α. Ζώης. 'Εκδίδεται είς Ζάκυνθον.

ΕΠΙΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.— Μηνιαίον περιοδικόν, εκδιδόμενον είς Ζάκυνθον.

ΗΩΣ.—'Εκδίδεται είς Ζάκυνθον. Περιοδικόν μηνιαίον.

ΝΕΑ ΕΠΟΧΗ.—'Εβδομαδιαία πολιτική, οικονομολογική και επιστημονική 'Επιθεώρησις. 'Εκδίδεται είς 'Αθήνας.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.—Μηνιαίον περιοδικόν. 'Οργανον των ύπαλλήλων της εταιρείας Eastern. 'Εκδίδεται είς Μορντώ.

LES RAYONS.—Περιοδικόν φιλολογικόν εικονογραφημένον. 'Εκδίδεται είς Μορντώ.

LE PRINTEMPS.—Δράμα μονόπρακτον Ευγενίας Ζωγράφου. Μεταφρασθέν υπό του κ. Παρθένη.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ.—'Επίσημον οργανον της 'Αρχιεπισκοπής 'Αθηνών.

ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Γ. ΒΑΛΗΝΔΑΣ ΚΑΙ Σ.

ΑΘΗΝΑΙΣ ΤΑΔΙΟΥ 36
Τηλέφωνον 5-08
Τηλεγρ. Διευθύνσεις: «ΙΔΙΩΤΡΑΠΕΖΑ»

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ
ΔΡ. 5,000,000

Τραπεζικαί εργασίαι πάσης φύσεως. Ἀγοραπωλησία χρεωγράφων καὶ συναλλάγματος. Προεξοφλήσεις. Πιστώσεις ἐναντι φορτωτικῶν. Καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ προθεσμίαι εἰς δραχμὰς καὶ εἰς συνάλλαγμα ὑπὸ εὐνοϊκωτάτους ὄρους. Συναλλαγματικαὶ Ἔργασίαι.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Μέχρι 25,000 Δραχμ. πρὸς 5 ο/ο ἀπηλλαγμένον φόρου.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαια καὶ ἀποθεματικά
Δρ. 89,451,000

Ἐκ τούτων Δρ. 25,000,000 εὐρίσκονται ἐπενδεδυμένα εἰς χρεώγραφα καὶ συνάλλαγμα ἀξίας περίπου Δρ. 255,000,000.— Ἄρα διαφορά περίπου ..... Δρ. 230,000,000

Σημερινή συνολικὴ ἀξία εἰς δραχμὰς τῶν κεφαλαίων τῆς Τραπεζῆς περίπου .....

Δρ. 319,451,000

Ἐκτελεῖ πᾶσαν τραπεζικὴν ἐργασίαν

Καταθέσεις ἐν ὄψει καὶ ὑπὸ προθεσίαν εἰς δραχμὰς καὶ συνάλλαγμα, ἀποδοτέαι εἰς ὃ νόμισμα ἐγένοντο, ὑπὸ ὄρους συμφέροντας.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

μέχρι Δρ. 25,000 πρὸς 4 ο/ο ἀπηλλαγμένον φόρου.

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ

Ἐν Πειραιεῖ, Ἄργει, Πύργῳ, Πάτραις, Κερκίρα, Κεφαλληνίᾳ, Ναυπλίῳ, Αἰγίῳ, Καλάμεις, Σύρω, Χίῳ, Ἡρακλείῳ, Βόλῳ, Θεσσαλονίκῃ, Ἀρσίσῃ, Τρικκάλῳ, Μυτιλήνῃ, Χανίοις, Ζακύνθῳ, Πλωμαρίῳ, Τριπόλει καὶ Ρεθύμνῳ.

Ἀνταποκριταί :

Εἰς τὰς κριωτέρας πόλεις Ἑλλάδος καὶ ἐξωτερικοῦ.

Ἐν Λονδίῳ :

Συμμετέχει τῆς ἐκεῖ ἰδρυθείσης Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς The Commercial Bank Of Near East Ltd.

4 London Wall Buildings

μεθ' Ὑποκαταστημάτων ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ Ἀλεξανδρείᾳ.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΟΡΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Ἐν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Μὲ 15 ἡμέρων προειδοποίησιν πρὸς 3 1/2 ο/ο
Ταμιευτήριον μέχρι Δρ. 20000 πρὸς 4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 4 1/2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἐτους πρὸς 4 3/4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἐτους πρὸς 4 1/2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν πρὸς 5 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν πρὸς 5 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 5 ἐτῶν πρὸς 5 1/2 ο/ο

ΕΙΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Ἐπὶ Λονδίνου ἐν ὄψει πρὸς 4 1/2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 5 ο/ο
Παρισίων ἐν ὄψει πρὸς 4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 6 μηνῶν πρὸς 4 1/2 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 1 ἐτους πρὸς 4 3/4 ο/ο
Ἐπὶ προθεσμίᾳ 2 ἐτῶν πρὸς 5 ο/ο
Νέας Ὑόρκης ἐν ὄψει πρὸς 3 3/4 ο/ο
Ἰταλίας ἐν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Βελγίου ἐν ὄψει πρὸς 3 ο/ο
Ἑλβετίας ἐν ὄψει πρὸς 1 1/2 ο/ο

ΓΕΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.

Κεφάλαιον Δρ. 10,000,000
Ἀποθεματικὸν » 6,467,614

26—ΔΕΩΦΟΡΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ—26
Τηλ. Ἀριθμ. 1-31

Ἀγορὰ καὶ πώλησις Συναλλάγματος, Ἐκτελέσεις ἐντολῶν εἰς τὰ Χρηματιστήρια Ἀθηνῶν καὶ Ἐξωτερικοῦ, Φορτώσεις, ἐκφορτώσεις, ἐκτελωνισμοί, Ἀποθηκεύσεις.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ :

Εἰς Δραχμὰς εἰς πρώτην ζήτησιν . . . 5 ο/ο
Μὲ προειδοποίησιν 15 ἡμέρων . . . 6 ο/ο
Εἰς ἕνα Συναλλάγματα . . . 4-4 1/2-5 ο/ο
ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΙ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

ΧΗΜΙΚΑ-ΜΙΚΡΟΒΙΟΛΟΓΙΚΑ-ΖΥΜΩΤΕΧΝΙΚΑ

ΤΑΣ. Γ. ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΗΜΙΚΟΥ ΖΥΜΩΤΕΧΝΟΥ

4-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΑΝΔΡΕΟΥ-4

ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΝΤΑΛΛΑΓΗ ΣΤΕΜΜΑΤΩΝ

Φέρεται εἰς γνώσιν τῶν κατόχων σιμυμάτων τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Δανείου, ὅτι ἡ τελευταία, δοθεῖσα παρὰ τὰς εἰρησυχίας τῆς προθεσμίας τῆς ἀνταλλαγῆς τούτων λήγει τὴν 31ην τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου καὶ δεόν συνεπῶς ὅπως σπεύσωσι ν' ἀνταλλάξωσι ταῦτα δι' ὀριστικῶν τίτλων παρὰ τῆ Ἑθνικῆ Τραπεζῇ τῆς Ἑλλάδος (Κεντρικὸν Κατάστημα), καθόσον οὐδεμία ἑτέρα παρὰ τὰς εἰρησυχίας θέλει χορηγηθῆ, τὰ δὲ μὴ ἀνταλλαγήσονται μέχρι τῆς ἀνωτέρω προθεσμίας θέλουσι καταστῆ ἄκυρα καὶ ἀνευ ἀξίας.

Ἐν Ἀθήναις, 1 Δεκεμβρίου 1925.

(Ἐκ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν)

ΑΓΓΛΟΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 50.000.000 ΔΡΑΧΜ.
ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ (Κοραή 5)—Τηλέφ. 14-42.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Εἰς Δραχμὰς	Εἰς ἕνα νομίσματα
Καταθέσεις ἐν ὄψει 4 1/2 ο/ο	Εἰς Λίρας Ἀγγλίας καὶ Δολλάρια 4 ο/ο
» ἀποδοτέαι μετὰ ἕξ μηνῶν 5 1/2 ο/ο	Καταθέσεις ἐν ὄψει 5 ο/ο
» » » ἐν ἔτος 6 1/2 ο/ο	» ἀποδοτέαι μετὰ ἕξ μηνῶν 5 ο/ο
Ταμιευτήριον	Εἰς φράγκα Γαλλικὰ 3 1/2 ο/ο
Μέχρι Δραχμῶν 25,000.—6 ο/ο ἐλεύθερον φόρου.	Καταθέσεις ἐν ὄψει 4 1/2 ο/ο
	» ἀποδοτέαι μετὰ ἕξ μηνῶν 4 1/2 ο/ο

ΕΣ ΤΗΝ ΧΑΡΤΑΠΟΘΗΚΗΝ ΤΗΣ Α.Ε.Β.Ε.

Π. Γ. ΜΑΚΡΗΣ & ΣΑ

3 - ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - 3

ΕΥΡΙΣΚΟΝΤΑΙ :

ὅλα τὰ εἶδη τοῦ χάρτου	εἰς ὅλα τὰ χρώματα,
εἰς ὅλας τὰς διαστάσεις,	εἰς ὅλας τὰς ποιότητας καὶ
εἰς ὅλα τὰ πάχη,	εἰς τὰς καλλιτέρας τιμὰς.

ΧΑΡΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΟΣ, ΓΡΑΦΗΣ, ΠΑΡΣΕΜΙΝΕ, ΙΛΟΥΣΤΡΑΣΙΟΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΧΡΩΜΑΤΩΝ, ΕΞΩΦΥΛΛΩΝ, ΜΠΡΙΣΤΟΛ, ΒΕΛΟΥΤΕ, ΠΕΡΙΤΥΛΙΞΕΩΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ ΑΜΕΣΟΣ, ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΖΗΤΗΣΑΤΕ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ

ΛΑΧΕΙΟΝ

ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ

ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Καθ' ἐκάστην τῶν ἑξ ἐτησίων κληρώσεων ἐκδίδονται τρεῖς σειραὶ ἀκεραίων Γραμματίων περιλαμβάνουσαι 100,000 Γραμμᾶτια ἐκάστη.

Ἐκάστης σειρᾶς κερδίζουσι 2,000 Αἰθμοὶ ἐκ τῶν ὁποίων κερδίζουν :

	Ἵ 1ος	Δραχ.	80,000
	Ἵ 2ος	»	20,000
	Ἵ 3ος καὶ ὁ 4ος	»	2,500
	Οἱ 6 ἐπόμενοι ἀνά	»	1,000
	Οἱ 15 » »	»	400
	Οἱ 25 » »	»	200
	Οἱ 1950 » »	»	40

(Ἐκ τοῦ Γραφείου).

ΤΙΜΑΙ ΠΡΟΣΙΤΑΙ-ΤΙΜΑΙ ΛΟΓΙΚΑΙ
 Εἰς τὴν Ἀποθήκην τοῦ παραγγελιοδόχου

Κ. Α. ΣΑΡΡΗ

Ἵδος Αἰόλου 117.

ΠΩΔΟΥΝΤΑΙ Κασμίρια Ἀγγλικά δι' ἐνδυμασίας καὶ ἐπανωφόρια ἀνδρικὰ, ὑφάσματα γυναικεία ὄλων τῶν εἰδῶν εἰς τιμὰς Ἐργαστασίου, τουτέστιν εἰς τιμὰς ἑξαιρετικῶς προσιτὰς.
 Τὸ παραγγελιοδοχικὸν Γραφεῖον τοῦ κ. Σαρρῆ
 εἶναι ἡ προσωποποίησις ἡσσίας, ταορρρρρρ

ΜΕΤΑΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

AU PRINTEMPS

Δ. & Φ. ΜΟΥΤΣΟΠΟΥΛΩΝ

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ

Τὸ τελειότερον κατάστημα Γυναικείων Εἰδῶν
 Ἀσπρῶρουχα διὰ προΐκας